

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА
ШЕВЧЕНКА ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**Кафедра міжнародної економіки
КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА**

ІНВЕСТИЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ ТНК В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Студента II курсу денної форми навчання
спеціальності 051 «Економіка»
освітньо-професійної програми
«Міжнародна економіка»
Демиденка Єгора Ігоровича

Науковий керівник:
канд. екон. наук, доцент
Булкот Оксана Вікторівна

Засвідчую, що в цій дипломній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних посилань

Студент

Роботу допущено до захисту перед Екзаменаційною комісією рішенням
кафедри міжнародної економіки від 25 квітня 2024 р., протокол №10.

Завідувач кафедри _____ д-р екон. наук, проф. **Володимир ВІРЧЕНКО**

Київ – 2024 р.

РЕФЕРАТ

Дипломна робота містить 106 сторінок, 8 таблиць, 26 рисунків, список літератури з 124 найменувань.

Тема дипломної роботи: Інвестиційні стратегії ТНК в умовах цифровізації.

Предметом дослідження є міжнародні інвестиційні стратегії ТНК в умовах цифровізації.

Об'єктом дослідження виступає міжнародна інвестиційна діяльність ТНК.

Мета магістерської кваліфікаційної роботи узагальнення теоретичних підходів до аналізу діяльності ТНК та виявлення особливостей реалізації інвестиційних стратегій ТНК в умовах цифровізації.

За результатами роботи проведено дослідження та отримали подальший розвиток теоретичні засади розвитку міжнародної інвестиційної діяльності ТНК в умовах цифровізації.

Одержані результати можуть бути використанні вітчизняними підприємствами для підвищення ефективності міжнародної інвестиційної діяльності в умовах цифровізації.

Рік виконання дипломної роботи: 2024.

Рік захисту дипломної роботи: 2024.

ABSTRACT

The thesis contains 106 pages, 8 tables, 26 figures, a list of references with 124 titles.

Topic of the thesis: Investment strategies of TNCs in the conditions of digitalization.

The subject of the study: is the international investment strategies of TNCs in the conditions of digitalization.

The object of the study is the international investment activity of TNCs.

The purpose of the master's qualification work is to generalize theoretical approaches to the analysis of the activities of TNCs and to identify the peculiarities of the implementation of investment strategies of TNCs in the conditions of digitalization.

According to the results of the work, the research was conducted and the theoretical foundations of the development of the international investment activity of TNCs in the conditions of digitalization were further developed.

The obtained results can be used by domestic enterprises to improve the efficiency of international investment activities in the conditions of digitalization.

The year of completion of the thesis: 2024.

Year of thesis defense: 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1.....	6
ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ	6
1.1.Поняття та особливості розвитку діяльності транснаціональних корпорацій	6
1.2.Види та особливості міжнародних інвестиційних стратегій ТНК.....	15
1.3.Алгоритм формування та оцінювання ефективності міжнародної інвестиційної стратегії ТНК	23
Висновок до розділу 1.	31
РОЗДІЛ 2.....	32
ІНВЕСТИЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ ТНК В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.....	32
2.1.Специфічні риси та тенденції розвитку цифровізації світової економіки	32
2.2.Особливості реалізації міжнародних інвестиційних стратегій ТНК	42
2.3.Трансформація міжнародних інвестиційних стратегій ТНК під впливом цифровізації.....	53
Висновок до розділу 2.	63
РОЗДІЛ 3.....	64
ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ ТНК В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.....	64
3.1.Трансформація інвестиційного середовища України під впливом цифровізації.....	64
3.2.Формування міжнародної інвестиційної стратегії ТНК в умовах цифровізації економіки України.....	71
3.3.Оцінювання ефективності міжнародної інвестиційної стратегії ТНК	76
Висновок до розділу 3.	82
ВИСНОВКИ	84
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	88

ВСТУП

Актуальність обраної теми. Транснаціональні корпорації сьогодні чинять суттєвий вплив на розвиток міжнародної економіки та є основними суб'єктами глобалізаційних процесів, оскільки їх діяльність поширена далеко за межами країн їх походження. ТНК є одними із найбільших операторів на світовому ринку та займаються бізнесом в різних країнах світу із різними законодавчими нормами та правилами, культурними особливостями та інфраструктурними характеристиками. Зважаючи на це, ТНК повинні вносити відповідні корективи у свою стратегію діяльності, виходячи із національних особливостей ведення бізнесу в певній країні світу. Важливим засобом забезпечення структурних зрушень в світовій економіці, забезпечення НТП є інвестиційна діяльність, здійснювана ТНК. Завдяки діяльності ТНК науково-технологічний та соціально-економічний розвиток країн, в яких вони представлені, суттєво розширюється.

В сучасних умовах розвитку інформаційно-комунікаційних технологій неодмінною частиною діяльності ТНК є цифровізація, яка впливає практично на всі операційні процеси бізнесу, – перерозподіл ресурсів між підрозділами в різних країнах, удосконалення виробничих процесів, оптимізація ланцюгів створення доданої вартості продукту.

Розвиток цифровізації економічних процесів не лише формує принципово нові моделі ведення бізнесу, а й нові форми взаємодії між економічними суб'єктами на всіх рівнях управління, виокремлює нові вимоги відносно фінансування цих бізнес-сегментів діяльності. Тому і виникає потреба не лише в розвитку нових форм фінансових інструментів, але й механізмів їх використання в інвестиційній діяльності ТНК, що наголошує на актуальності обраної теми дипломної роботи.

Стан розроблення проблеми. Сьогодні існує досить багато публікацій вітчизняних та зарубіжних науковців, присвячених проблемам розвитку цифрової економіки та розширення її можливостей для ведення успішної підприємницької діяльності, зокрема таких авторів як Г. Н. Алішов, Д. Бекер,

О. В. Булкот, Т. Г. Бусарєва, В. В. Венгер, О. В. Вієцька, С. Вовк, Т. О. Гаврилко, Д. Годсел, С. Є. Євсєєв, А. Кальве, О. Ю. Кузьома, Т. Курназ, В. І. Ляшенко, Д. В. Огородня, В. А. Опенько, Л. В. Пащук, А. Філіпс та ін. У роботах А.П. Добриніна і В. Купріяновського досліджуються переваги цифровізації економіки та можливості ефективного використання нових технологій на її основі. Т. Курназ досліджує вплив цифрової економіки на виробничі та збутові системи, логістичні ланцюжки. А. Кальве розглядає синтез теорій прямих іноземних інвестицій та теорій багатонаціональної фірми. Г. Кейн, Д. Палмер, А. Філіпс, Д. Кірон та Н. Баклі досліджують особливості цифрової трансформації економіки. Проте, не зважаючи на це, подальшого дослідження потребує процес розробки інвестиційних стратегій компаній, направлених на створення, фінансування та забезпечення функціонування цифрових галузей та цифрової інфраструктури. Більшість сучасних стратегій цифрового розвитку не дають конкретних рекомендацій відносно інвестування, формування інвестиційних стратегій міжнародних компаній в умовах цифровізації.

Метою магістерської роботи є узагальнення теоретичних підходів до аналізу діяльності ТНК та виявлення особливостей реалізації інвестиційних стратегій ТНК в умовах цифровізації.

Завданнями магістерської роботи є:

- визначити поняття та особливості розвитку діяльності транснаціональних корпорацій;
- розглянути алгоритм формування та оцінювання ефективності міжнародної інвестиційної стратегії ТНК;
- виокремити специфічні риси та тенденції розвитку цифровізації світової економіки;
- виявити трансформацію міжнародних інвестиційних стратегій ТНК під впливом цифровізації;
- охарактеризувати зміни в інвестиційному середовищі України під впливом цифровізації;

– розробити міжнародну інвестиційну стратегію ТНК в умовах цифровізації економіки України та оцінити її ефективність.

Об'єкт дослідження: міжнародна інвестиційна діяльність ТНК.

Предмет дослідження: міжнародні інвестиційні стратегії ТНК в умовах цифровізації.

Методи дослідження. Під час написання магістерської роботи використовувались наступні *методи*: логічний метод, метод узагальнення, діалектичний метод пізнання, метод порівняння, метод аналізу та синтезу, метод систематизації – при дослідженні теоретичних питань міжнародних інвестиційних стратегій ТНК; метод групування, статистичний метод, графічні методи, структурно-функціональний метод – при оцінці інвестиційних стратегій ТНК в умовах цифровізації; системний метод, підходи, методи прогнозування та моделювання – при формуванні міжнародних інвестиційних стратегій ТНК в Україні в умовах цифровізації.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що в роботі проведене дослідження та отримали подальший розвиток теоретичні засади розвитку міжнародної інвестиційної діяльності ТНК в умовах цифровізації.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що висновки та пропозиції, сформульовані в роботі, можуть бути використані вітчизняними підприємствами для підвищення ефективності міжнародної інвестиційної діяльності в умовах цифровізації.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

1.1. Поняття та особливості розвитку діяльності транснаціональних корпорацій

ТНК є лідерами міжнародного бізнесу, що виникли внаслідок концентрації капіталу в межах національних економік, та які в умовах активного науково-технічного прогресу запроваджують у виробничі та операційні процеси нові методи підвищення якості продукції для виходу та закріплення на нових ринках й отримання прибутків від ефекту масштабування діяльності. ТНК можуть працювати як за умов позитивного впливу факторів, так і за умов негативного впливу ризиків, зменшуючи обсяги виробництва на тих ринках, де воно збиткове й нарощуючи його в тих країнах, де діяльність прибуткова, а також шляхом злиття і поглинання диверсифікувати свою діяльність з метою зміцнення власних позицій на національному і на глобальному ринках [31, с. 52].

Наприкінці ХХ ст. відбулися певні корективи в теоретичному розумінні сутності ТНК, спричиненні, впливом науково-технічного прогресу на розвиток міжнародного капіталу, особливостями інноваційної діяльності ТНК та прискореним розвитком й вдосконаленням факторів виробництва, які використовують ТНК у своїй діяльності.

Транснаціональні компанії є основою фінансово-інвестиційної взаємодії суб'єктів у світовій економіці, тому глобалізація у свою чергу і внесла зміни до теоретичного розуміння дефініції ТНК. Вивчаючи поняття категорії «транснаціональна компанія», ми відзначили, що серед зарубіжних, і вітчизняних авторів відсутня єдність суджень. Вчені беруть за основу ті фактори та характеристики, які, на їхню думку, є ключовими для забезпечення діяльності корпорацій.

Зарубіжні дослідники акцентують увагу на монополістичній складовій компанії. Так, Ч. Кіндлебергер пов'язує теорію монополії та теорію зростання компанії і говорить про те, що корпорації необхідно виходити за національні кордони, оскільки вона має зростати за допомогою посилення своїх монополістичних переваг на ринку товарів та послуг. Деякі науковці враховують також національну приналежність капіталу, кількість країн, у яких ТНК має свої філії, зовнішньоторговельний оборот у загальній структурі продажів. На думку американських економістів Дж. Макдональд та Г. Паркер, підприємство вважається транснаціональним за умови, якщо 20% капіталу буде вкладено у філії, оскільки при досягненні такого рівня інтеграції відбувається перехід фокусу діяльності компанії з національної на глобальну [87, с. 45].

Існує точка зору, що необхідно враховувати кількість працівників у закордонних філіях ТНК, форму контролю транснаціональної компанії над філіями та характер власності, а також обсяг прямих іноземних інвестицій по відношенню до загальної суми активів корпорації, та схильність вищого керівництва до проявів ознак глобалізму чи націоналізму. Так, американський економіст Г. Перлмуттер, стверджує, що основний фактор, який визначає компанію як транснаціональну, це рівень глобального менеджменту, іншими словами, її керівники повинні мислити «глобально». Р. Робінсон відносить до ТНК корпорацію, в якій застосовані міжнародні управлінські підходи, як з точки зору побудови організаційної структури, так і здійснюваних операцій, стає рівнозначною діяльності материнської корпорації у країні її походження [87, с. 52].

Транснаціональні корпорації – це великі компанії, здійснення бізнес-операцій яких організовано в декількох країнах. Хоча ТНК зазвичай вважається синонімом міжнародної корпорації, насправді вони відрізняються з точки зору деяких аспектів та категорій. Основним визначальним фактором є те, що компанії організовують діяльність своїх фінансових штаб-квартир в офшорах для мінімізації бази оподаткування. Таким чином, вони не є

відповідальними з точки зору оподаткування перед країнами, в яких вони ведуть свою основну діяльність [71, с. 179].

Транснаціональна корпорація може бути визначена як компанія, яка здійснює прямі інвестиції в більш ніж одну країну світу, тобто володіє чи контролює активи, що приносять дохід у декількох країнах, і, таким чином бере участь у міжнародному виробництві. На ТНК припадає більша частина прямих іноземних інвестицій, які можна розглядати як інвестиційний портфель, що містить наступні компоненти - технології, управлінські та організаційні навички тощо, що є необхідними для розвитку країн, що розвиваються. Відмінні риси ТНК пов'язані з їх розміром, масштабами діяльності, структурою, організацією, аспектами управління та їх роллю в розвитку економічної системи країни.

Крім того, в економічній літературі зустрічається думка про те, що до ТНК можна віднести корпорації, капітал яких є мононаціональним, а сфера діяльності – міжнародною. Іноді до корпорацій застосовується термін «багатонаціональні корпорації», які є багатонаціональними як за природою свого капіталу, так і за сферою діяльності.

Транснаціональні корпорації – це великомасштабні, часто інтегровані корпорації, в структурі капіталу яких переважають зарубіжні активи; транснаціональні корпорації - це об'єднання різнонаціональних фірм. У документах ООН визначено, що ТНК – це компанія, яка може контролювати процеси виробництва товарів та послуг за межами країни базування [105].

Таким чином, на основі вищевикладеного можна навести уточнене визначення поняття ТНК – велика корпорація, яка здійснює господарську діяльність у декількох країнах, створюючи філії, офіси та інші види представництв, виробничі підприємства за межами країни, в якій розміщена управляюча (материнська) компанія.

Поетапний опис процесів еволюції транснаціональних компаній представлений в таблиці 1.1.

Еволюція транснаціональних компаній

Період, роки	Види та напрями діяльності	Організаційні форми діяльності
1860-1900	Національно-сировинні ТНК займалися виключно видобутком й торгівлею сировини	Синдикати, картелі і трести
1900-1920	Переважання авіаційної та автомобільної галузі, видобуток нафти	Синдикати, картелі і трести
1920-1940	Відбувається розвиток виробництва і розробок у таких сферах, як проектування двигунів, ядерна енергетика і телебачення	Концерни і трести
1940-1960	На ринку стали з'являтися споживчі та виробничо-технічні компанії	Конгломерати і концерни
1960-1980	Відбувається розвиток ТНК, які реалізують абсолютно повний цикл відтворювальних процесів: організація виробництва, дослідження і розробки, реалізація товару в різних країнах світу, використовуючи маркетингові дослідження для кожної країни окремо, післяпродажне обслуговування. При цьому ТНК намагаються врахувати в кожній країні такі управлінські аспекти, як організація роботи персоналу, управління виробництвом, робота з клієнтами	Консорціуми, корпорації і концерни
1980-2000	ТНК перебуває в єдиному інформаційному просторі. У процесі глобалізації економіки було сформовано єдині ринки товарів і послуг, капіталу і робочої сили, нововведень і технологій.	Глобальні транснаціональні компанії
2000- наш час	При трансформації економічного простору ТНК виступають як компанії з вертикальною, горизонтальною або диверсифікованою організаційною структурою інтеграції	Транснаціональна компанія – інтегрована структура

Джерело: складено автором на основі [30, с. 220]

Розглядаючи характерні ознаки ТНК, необхідно виділити такі:

- філії або дочірні підприємства повинні перебувати у двох і більше країнах;
- частка зарубіжних активів має бути не менше ніж 25–30% від загальної вартості активів корпорації;
- обсяг обороту на зовнішніх ринках має становити 1/3 від усього обороту компанії [55, с. 182].

Основними характеристиками ТНК є наступні (рис. 1.1.).

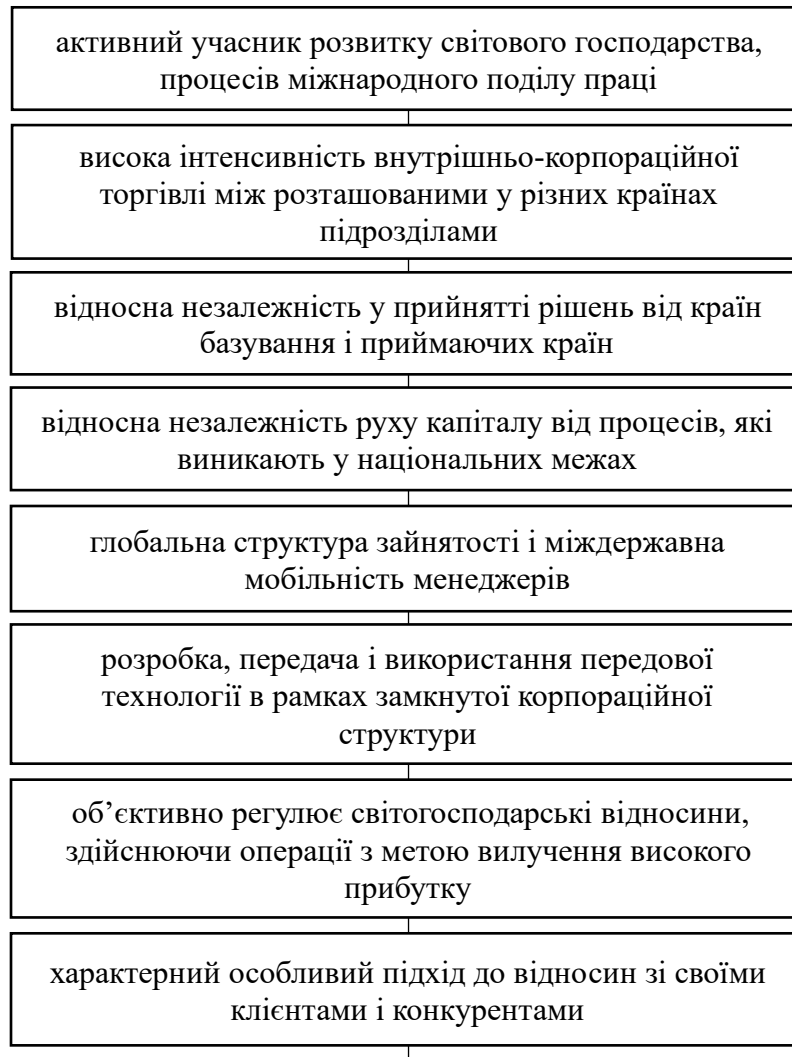

Рис. 1.1. Основні характеристики ТНК

Джерело: побудовано автором на основі [31]

Існують два головні аспекти діяльності ТНК:

– територіальний, що полягає у наступному мотиві, – кожна ТНК намагається отримати доступ до найбільш дешевих трудових та природних ресурсів, зменшити витрати на транспортування товарів та уникнути митних та інших бар'єрів;

– інтернаціональний – припускає, що ТНК, у якої є філії у кількох країнах, може за допомогою використання переваги масштабу більш ефективно економічно виробляти товар, ніж декілька незалежних компаній. Окрім того, ТНК може маніпулювати звітними даними для скорочення

податків, використовувати трансфертні ціни, забезпечувати контроль за власною технологією, яка надається лише повністю контрольованим філіям.

Серед особливостей ТНК слід виділити наступні:

- для ТНК більш важливе значення відіграє міжнародна діяльність, ніж внутрішні операції;
- у своєму розпорядженні ТНК мають широку промислову базу за кордоном;
- як правило, ТНК займаються усіма доступними видами міжнародного бізнесу [24, с. 53].

Стратегія розвитку ТНК ґрунтується на інтеграційному підході, яким передбачається оптимізація діяльності не кожної окремої ланки корпорації, а об'єднання в цілому. З цією метою використовуються трансфертні (внутрішньо фірмові) ціни. ТНК, приймаючи рішення про збільшення випуску певної продукції чи напівфабрикатів на певному зовнішньому ринку, бере до уваги такі умови, як конкурентоспроможність місцевих товаровиробників, перспективи зростання, торгові обмеження, курси валют, транспортні витрати. Інтеграційний підхід ТНК полягає в оптимальній конфігурації усіх суб'єктів галузі і просторі її координації.

Істотне розширення процесів транснаціоналізації міжнародної економіки в ХХІ ст. обумовлене величезними масштабами діяльності ТНК. Загострення конкурентної боротьби, пошук шляхів доступу до дешевих ресурсів та факторів виробництва спонукає ТНК розширювати ринки для інвестування. Оцінюючи вплив ТНК на динаміку економічного розвитку світового господарства, слід виділити декілька головних напрямів (рис. 1.2.).

Транснаціональні компанії характеризуються такими основними категоріями: інтернаціональні сфери функціонування і застосування капіталу; ТНК є носіями досягнень передової науки, передових технологій; мають, як правило, тісні зв'язки з національними банківськими установами і національними банківськими системами, входять у фінансові угруповання; їм

притаманна відносна незалежність руху власного капіталу по відношенню до процесів, що відбуваються в національних мережах.

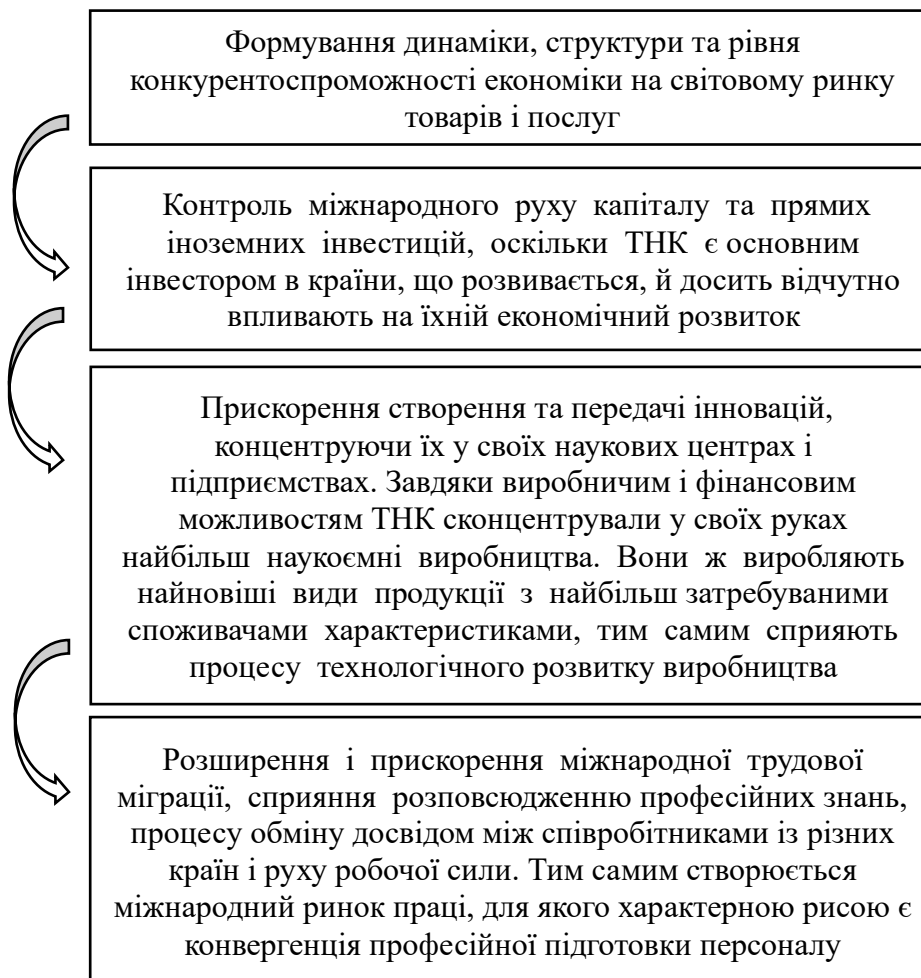

Рис. 1.2. Напрями впливу ТНК на економічний розвиток світового господарства

Джерело: побудовано автором на основі [10]

Організаційна й управлінська здатність ТНК інтегрувати фактори й умови виробництва у всесвітньому масштабі і реалізувати переваги власності роблять їх високоефективним агентом економічної діяльності. З погляду ефективності поєднання факторів виробництва сучасні ТНК, очевидно, не мають альтернативи у світовій економіці. Така ефективність досягається транснаціональними корпораціями в процесі конкурентної боротьби за одержання стабільних прибутків. Саме стратегія максимізації загально корпоративного прибутку є основою оптимізації форм і напрямів діяльності ТНК, внутрішньо-фірмових і міжфірмових взаємозв'язків [19, с. 225].

Інвестиційна діяльність ТНК в різних країнах може мати як позитивний, так і негативний вплив на їх економіку. До позитивних моментів слід віднести те, що ТНК допомагають здійсненню оптимального розподілу всіх видів ресурсів й оптимальному розміщенню засобів виробництва, за рахунок їх діяльності активніше розвиваються нові технології. Крім цього, ТНК сприяють розвитку конкуренції на внутрішньому ринку, підриваючи тим самим позиції місцевих монополій, та сприяють розширенню міжнародної співпраці.

До негативних моментів діяльності ТНК слід віднести наступні:

- небезпека перетворення приймаючої країни на місце використання застарілих та екологічно небезпечних технологій;

- нав'язування підприємствам приймаючої країни не найбільш перспективних напрямів в системі розподілу праці в межах ТНК;

- захоплення ТНК найбільш перспективних та розвинутих секторів промислового виробництва країни, яка приймає капітал, і її науково-дослідних структур;

- ймовірність масового відтоку іноземних інвестицій з економіки країни-реципієнта, що може спричинити закриття місцевих підприємств і виникнення через це негативних явищ в економіці;

- використання прибутку закордонної філії ТНК на фінансування внутрішнього інвестиційного процесу її материнської компанії [37, с. 40].

ТНК, приймаючи інвестиційні рішення і обираючи країну для реалізації інвестицій, беруть до уваги наступні фактори (рис. 1.3.).

Розглядаючи роль ТНК у світовій виробничій та господарській діяльності в цілому, слід зазначити, що її визначають такі базові засади міжнародної діяльності компаній:

- філії ТНК розміщуються в тих країнах, де можливо отримати максимальні переваги від використання ресурсів, раціонально вибудовуючи виробничий ланцюжок;

– необхідно централізовано планувати та керувати діяльністю структур компанії для вигідного розподілу зусиль, що допомагає максимізувати прибуток, розширити та зміцнити позиції корпорації на світовому ринку товарів та послуг;

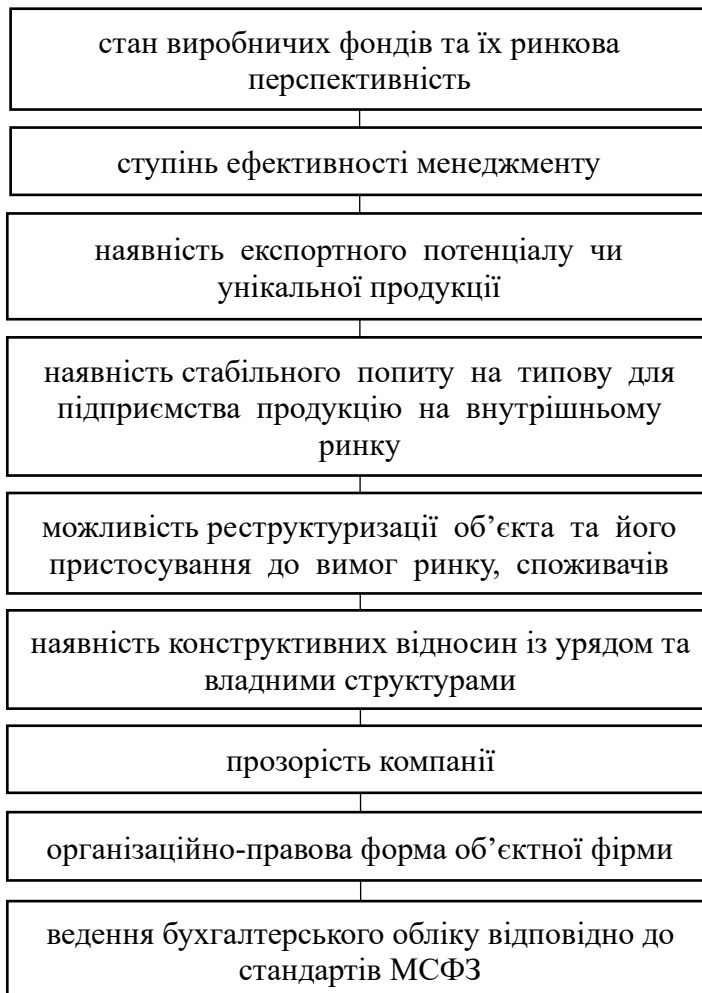

Рис. 1.3. Фактори, які впливають на вибір інвестиційних рішень ТНК

Джерело: побудовано автором на основі [51]

– застосування у всіх підрозділах компаній єдиних технологічних стандартів, що забезпечує максимальний ефект від масштабів виробництва;

– збут продукції компанії на зарубіжних ринках вважається не доповненням до збуту на національному ринку, а складовою стратегії компанії, тому реалізується принцип максимального охоплення світового ринку товарами корпорації;

– за допомогою ефективного планування та прогнозування діяльності підприємства реалізується принцип управління інвестиційними потоками;

– менеджмент компанії підпорядковується принципам здійснення децентралізованого управління, при якому можливе самостійне прийняття рішень широкого спектру поставлених задач із урахуванням специфіки діяльності у тій чи іншій країні;

– транснаціональні компанії інтегрують сфери діяльності, а також координують діяльність з іншими корпораціями у всьому світі [55, с. 183].

Таким чином, ТНК сьогодні стали важливими елементами світової економіки, оскільки в них зосереджено значні ресурси і можливості (під їх контролем перебуває близько 70% світової торгівлі, 50% світового промислового виробництва, 80% інноваційних потужностей). Крім того, більша частина здійснюваних сьогодні прямих іноземних інвестицій контролюються ТНК (близько 90%).

1.2. Види та особливості міжнародних інвестиційних стратегій ТНК

У глобальному масштабі інноваційна діяльність стимулює процеси конкуренції та реструктуризації компаній і галузей, наголошуючи на пріоритетності пошуку нових ефективних технологічних рішень, що дають змогу істотно скоротити трудові, матеріальні та фінансові витрати. Крім того, антикризові рішення, схвалювані сьогодні державами, свідчать про високий пріоритет наукових досліджень та інноваційних проектів у структурі світової економіки.

Трансформація світової економіки в межах інноваційної концепції зумовлює зростаючу роль конкурентоспроможності ТНК в інвестиційному забезпеченні, де особливе місце посідають міжнародні інвестиційні ресурси. В умовах сучасної економіки прямі іноземні інвестиції є необхідним чинником для забезпечення інноваційного зростання, причому характер цього впливу

прямо пропорційній ефективності методів та інструментів регулювання цього процесу.

Міжнародну інвестиційну стратегію ТНК слід розглядати як спосіб досягнення і фінансування її довгострокових цілей розвитку на міжнародних ринках з метою ефективною алокації активів [8, с. 17]. Під алокацією активів ТНК слід розуміти не лише їх операції на міжнародному фінансовому ринку, але й глобальну диверсифікацію операційної (виробничої) діяльності. Зважаючи на це, міжнародні інвестиційні стратегії ТНК слід поділяти на наступні види (рис. 1.4.).

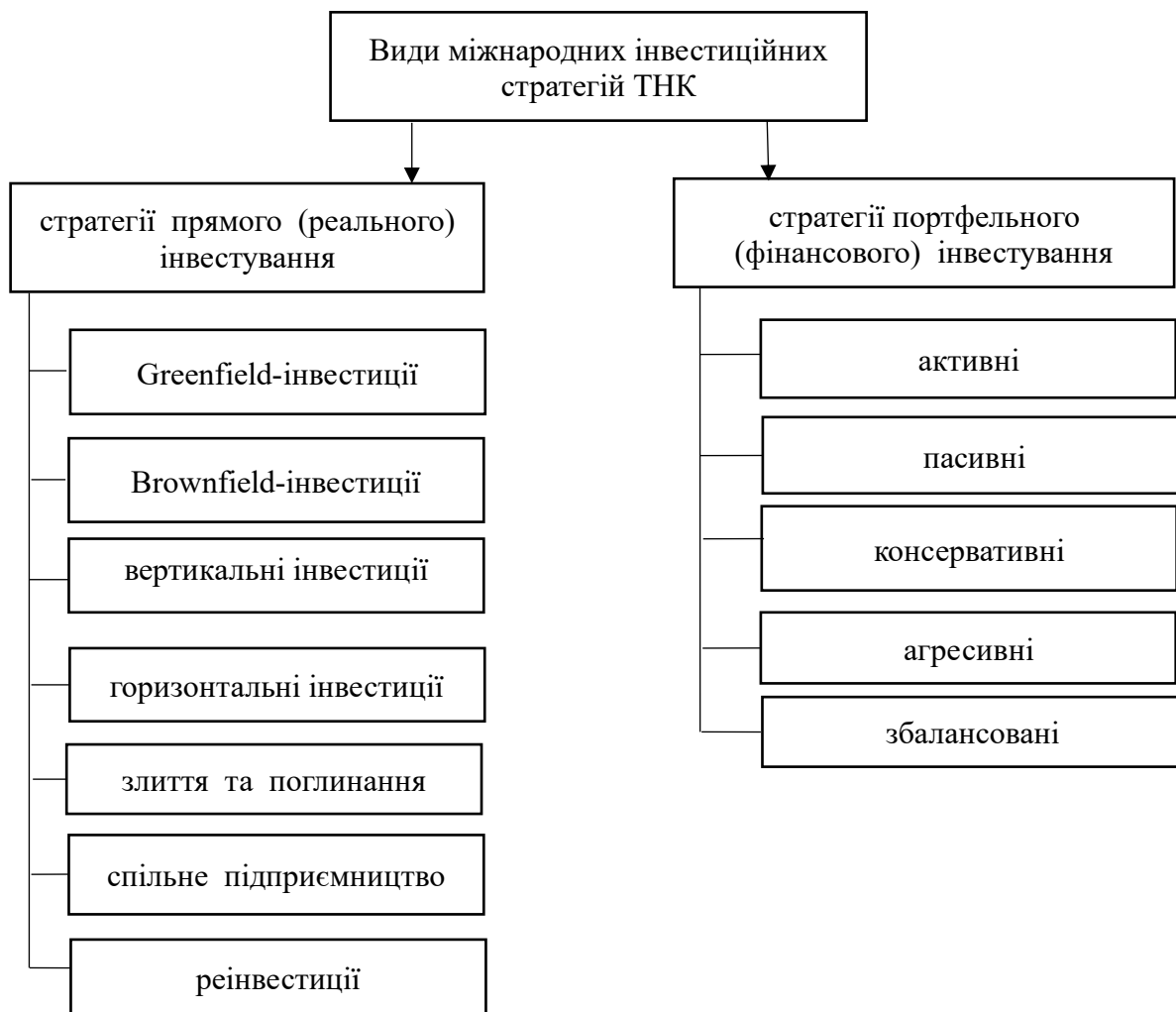

Рис. 1.4. Види міжнародних інвестиційних стратегій ТНК

Джерело: побудовано автором на основі [8]

Як бачимо з рисунку, першим видом міжнародних інвестиційних стратегій ТНК прямого інвестування є стратегія Greenfield (зелених) інвестицій, яка передбачає капіталовкладення корпорацій у створення нових підприємств – Greenfield-філій, тобто підрозділів ТНК, які відкриваються з нуля. Ця стратегія являє собою процес інтеграції greenfield-філії на ринку приймаючої країни, шляхом адаптації свого продукту на місцевому ринку, створюючи підґрунтя для розроблення нових технологій. Розширюючи свої технологічні можливості, greenfield-філія може стати центром передового досвіду на певному етапі свого розвитку. Фактично ця стратегія передбачає здійснення контролю не лише за процесами управління, але й за всією діяльністю greenfield-філій.

До переваг цього типу інвестування слід віднести максимальну конструкторську і дизайнерську гнучкість інвестиційного проекту; менші витрати на установку і обслуговування нового устаткування; формування можливостей для покращення позитивного іміджу ТНК; врахування як поточних, так і майбутніх потреб і перспектив; реалізація на основі інструментів приватної власності чи за рахунок лізингу [8, с. 19]. ТНК можуть використовувати різні підходи до «зеленого» інвестування (рис 1.5.).

Стратегія brownfield (коричневих) інвестицій передбачає здійснення ТНК капіталовкладень у вже існуючі об'єкти з метою отримання швидкого доступу до нових ринків, існуючих виробничих потужностей чи проведення капітальних інвестицій для модернізації існуючої виробничої інфраструктури з метою подальшої її підготовки до нового виробництва. Прийняття ТНК рішення про використання «brownfield» стратегії інвестування насамперед стосуються випадків, коли економічно вигідним є купити існуючий об'єкт, ніж його почати будувати «з нуля».

Brownfield інвестиції можуть означати придбання не лише землі, будівель чи обладнання, але й торгових контактів чи прав на використання місцевої торгової марки. Досить часто придбані підприємства потребують модернізації та модифікації, додаткових інвестиційних витрат.

Рис. 1.5. Основні підходи ТНК до «зеленого» інвестування

*ESG-фактори – врахування впливу інвестицій на екологічне оточення та соціальну сферу території країни, в рамках якої реалізується інвестиційний проект, а також оцінювання політики корпоративного управління компанії, яка одержує інвестицій на відповідність принципам екологічності та соціальної справедливості.

Джерело: складено автором на основі [106]

Перевагами стратегії інвестицій *brownfield* є розвинута транспортна інфраструктура і комунікації; дозвільна документація; отримання швидкого доступу до існуючих виробничих потужностей; менший рівень початкових інвестиційних витрат за проектом. Разом з тим, перелічені переваги можуть бути і недоліками, оскільки існуюча інфраструктура може бути застарілою чи нерозвиненою; виробничі потужності можуть вимагати додаткових капіталовкладень для модернізації та розвитку; відповідно необхідність оновлення спричинити зростання експлуатаційних витрат; виникає потреба у навчанні або перекваліфікації персоналу.

Стратегію горизонтальних прямих іноземних інвестицій ТНК використовує одночасно на декількох іноземних ринках, проте в межах однієї галузі з метою виробництва продукції, яка вироблялась раніше локальним

підприємством. Ця стратегія використовується в процесі здійснення типової, основної діяльності корпорації, тобто для управління операціями, що вже існують в основному наборі її бізнесів. Стратегія горизонтальних інвестицій використовується з метою повнішого використання олігополістичних чи монополістичних переваг за рахунок патентів чи диференційованих товарів, особливо якщо відома експансія ТНК неможлива через антимонопольне законодавство. Дана стратегія надає ТНК можливість використання усіх своїх технологічних переваг. Основними мотивами імплементації вибору цієї стратегії є можливість уникнення митних тарифів, скорочення транспортних витрат й досягнення ефекту масштабу виробництва.

Горизонтальні інвестиційні стратегії використовуються переважно для внутрішньогалузевого кооперування переважно однотипних компаній та виробництв, за допомогою якої здійснюється поглиблення спеціалізації окремих ланок єдиного технологічного ланцюжка чи територіально інтегрованих процесів для покращення якості продукції, збільшення обсягів виробництва, підвищення ефективності виробництва, зміцнення і стабілізації економічного становища.

Стратегія вертикальних інвестицій передбачає здійснення ТНК капіталовкладень в сектори, які відносяться до різних стадій виробництва одного продукту. Ця стратегія дозволяє ТНК вдосконалювати внутрішні виробничі та збутові системи на неефективному ринку. Стратегія використовується ТНК з метою доступу до ресурсної бази країни-реципієнта і передбачає істотні обсяги початкових капіталовкладень.

ТНК стратегію вертикальних інвестицій використовують для об'єднання компаній взаємопов'язаних та суміжних галузей, для формування централізованої системи управління основними процесами виробництва та обігу продукції на основі замкнутого циклу.

Для сучасного етапу інтернаціоналізації характерне поширення діяльності ТНК за кордоном шляхом придбання місцевих компаній. У випадку використання цієї стратегії ТНК отримує швидкий доступ до нових технологій

приймаючої країни. Стратегія злиття й поглинання передбачає здійснення ТНК прямих інвестицій на зарубіжних ринках за рахунок придбання локальних підприємств чи їх структурних підрозділів. Основна відмінність між злиттям і поглинанням полягає лише в механізмі реалізації самої угоди, тобто у процесі та в результаті створення нового підприємства, ефектах, що виникають при цьому, правових аспектах здійснення діяльності новоствореного суб'єкта господарювання і методах управління ним [6, с. 39].

Стратегію злиття і поглинання ТНК використовують при виході на ринки із високим ступенем конкуренції, коли вона прагне досягнути переваг операційної чи географічної диверсифікації шляхом купівлі локального підприємства [11, с. 22]. Основними мотивами використання ТНК стратегії злиття і поглинання є (рис. 1.6.).

Рис. 1.6. Основні мотиви угод злиття і поглинання

Джерело: складено автором на основі [11]

Стратегія М&А забезпечить ТНК доступ до клієнтської бази цього підприємства; створить можливості управління уже існуючим грошовим потоком; відкриє доступ до нових технологій й отримання організаційних переваг, які можна в перспективі використати для розширення власних

стратегічних можливостей; при цьому виникають можливості отримання синергетичного ефекту і ефекту масштабу з метою зниження загальних витрат діяльності нового підприємства; дозволяє досягнути продуктової та географічної диверсифікації; створює додаткові вигоди в оподаткуванні. Разом з тим, стратегія злиття та поглинання є досить дорогою, а її реалізація є довготривалою. Основною проблемою під час її застосування є різні системи менеджменту та корпоративні культури в компаніях [32, с. 107].

Стратегія спільної підприємницької діяльності передбачає здійснення на паритетних умовах спільної (інвестиційної) діяльності транснаціональної корпорації і локального підприємства. Результатом такої діяльності є створення спільного підприємства, в якому двом інвесторам належать паритетні частки власності, вони спільно контролюють діяльність та активи підприємства і рівномірно розподіляють між собою прибутки та ризики. Застосування стратегії спільної підприємницької діяльності характерне для тих ринків, на яких існують жорсткі регулятивні норми стосовно організації і ведення діяльності зарубіжними компаніями, особливо в технологічних, добувних і ресурсних секторах [8, с. 17].

Стратегія реінвестування означає направлення активів ТНК, отриманих нею в процесі здійсненні господарської діяльності на території країни - реципієнта у формі доходів і дивідендів, на алокацію активів, розширення обсягів виробництва, реалізацію інвестиційної політики, додаткові фінансові потреби. Ці стратегії ТНК досить часто використовують на нестабільних ринках з метою переведення частини отриманих прибутків до материнської компанії.

Ключова причина здійснення ТНК міжнародних портфельних інвестицій пояснюється їх прагненням розмістити власний капітал на тих ринках й в ті цінні папери, які зможуть забезпечити максимальний рівень прибутковості при прогнозованих рівнях ризику чи дозволять зберегти тимчасово вільні фінансові ресурси ТНК під безризиковою позицією.

Портфельні інвестиції, на відміну від прямих інвестицій, забезпечують більш високий ступінь ліквідності капіталу для інвестора, та є засобом захисту від інфляції та інструментом отримання спекулятивного доходу. Сьогодні ТНК досить розбірливо вкладають вільний капіталу обираючи перспективні інвестиційні проекти з гарантованими результатами, адже хаотичні рухи фінансових інвестицій здатні доволі відчутно дестабілізувати світову фінансову систему. Наприклад, торговельна війна між США та Китаєм спричинила скороченн інвестиції китайських компаній на ринку США протягом трьох років на 95% (з 55 млрд дол. у 2016 р. до 3 млрд дол. у 2018 р.).

Активна інвестиційна стратегія ТНК означає постійний аналіз та своєчасне придбання високоліквідних цінних паперів, а також швидку зміну складу цінних паперів у портфелі у випадку їх невідповідності інвестиційним цілям. Це передбачає усесторонній аналіз ринкової ситуації, створення прогнозів і прийняття рішень «top-down» (відбір національних ринків цінних паперів і диверсифікація) чи «bottom-up» (відбір галузі і диверсифікація за цією галуззю) [8, с. 20].

Пасивна інвестиційна стратегія ТНК полягає у включенні в інвестиційний портфель високоліквідних цінних паперів, які можуть забезпечити невисокий рівень прибутковості при низькому рівні ризику. Пасивні стратегії ТНК застосовують під час ринкової нестабільності з метою утримання тимчасово вільних коштів під безризиковою позицією.

Консервативну інвестиційну стратегію ТНК використовують з метою отримання високого приросту вартості капіталу при наперед визначеному терміні інвестицій із можливістю обмеженого здійснення ризикованих інвестиційних операцій. В такому випадку інвестиційний портфель формується в основному із акцій компаній, які є базують в основних галузях країн-реципієнтів і в меншому ступені шляхом включення до портфелю державних цінних паперів.

Агресивна інвестиційна стратегія ТНК означає формування інвестиційного портфеля з високоризикових та високоприбуткових цінних паперів. Ці стратегії інвестування використовують ТНК, які мають стійкі фінансові позиції, з метою отримання короткострокових прибутків на нестабільних ринках [5, с. 82].

Збалансована інвестиційна стратегія ТНК поєднує в собі усі елементи попередньо розглянутих стратегій. Ключова ідея її використання полягає у диверсифікації інвестиційного портфеля ТНК шляхом географічної алокації активів і включення різних типів цінних паперів, що здатні забезпечити стійкість інвестиційного портфеля відносно співвідношення рівня прибутковості та ступеня ризику. Слід відмітити, що стратегії міжнародного прямого інвестування ТНК взаємопов'язані із формами їхнього виходу на міжнародний ринок, способом фінансування діяльності на міжнародному ринку й мотивами та завданнями ТНК.

Таким чином, сьогодні ТНК можуть формувати свої міжнародні інвестиційні стратегії виходячи із загальної стратегії розвитку, національного законодавства, ТНК активно застосовують такі стратегії реального інвестування як greenfield та brownfield інвестицій, спільної підприємницької діяльності, реінвестування, злиття та поглинання, вертикальних та горизонтальних інвестицій та стратегії портфельного інвестування такі, як активна, пасивна, агресивна, консервативна, збалансована. Ці стратегії допомагають ТНК оптимізувати свої інвестиційні портфелі, забезпечувати конкурентні переваги та забезпечувати стабільний розвиток у глобальному середовищі.

1.3. Алгоритм формування та оцінювання ефективності міжнародної інвестиційної стратегії ТНК

Організація інвестиційної діяльності ТНК відноситься до одного із найбільш важливих аспектів її функціонування, що визначає масштаби її

господарської діяльності та забезпечує реалізацію стратегії розвитку. Міжнародна інвестиційна діяльність ТНК дозволяє їй вирішити наступні завдання (рис. 1.7.). Тобто менеджментом ТНК при організації інвестиційної діяльності вирішується одне з найважливіших завдань, яке відноситься до задач блоку підвищення загальної ефективності діяльності у короткостроковій та довгостроковій перспективі.

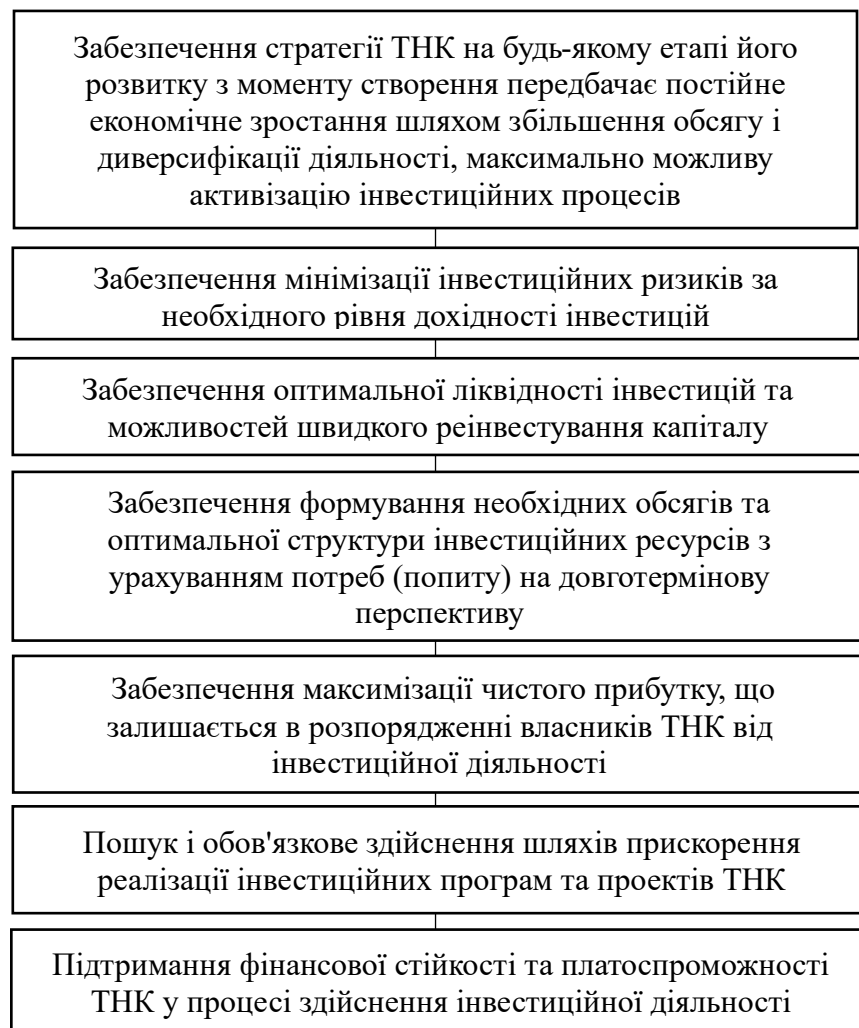

Рис. 1.7. Завдання інвестиційної діяльності ТНК

Джерело: побудовано автором на основі [56]

Процес організації інвестиційної діяльності ТНК по суті є сукупністю практичних дій, які пов'язані із мобілізацією її інвестиційних ресурсів та їхньою трансформацією в інвестиційні вкладення для приросту інвестованого капіталу, одержання інвестиційного прибутку та збільшення ринкової вартості корпорації.

Процес розроблення інвестиційної стратегії ТНК є однією з найважливіших складових частин її загальної стратегії, який складається із послідовних етапів, які в результаті мають забезпечити досягнення запланованих економічних результатів. Основні етапи розробки міжнародної інвестиційної стратегії ТНК показано на рис 1.8.

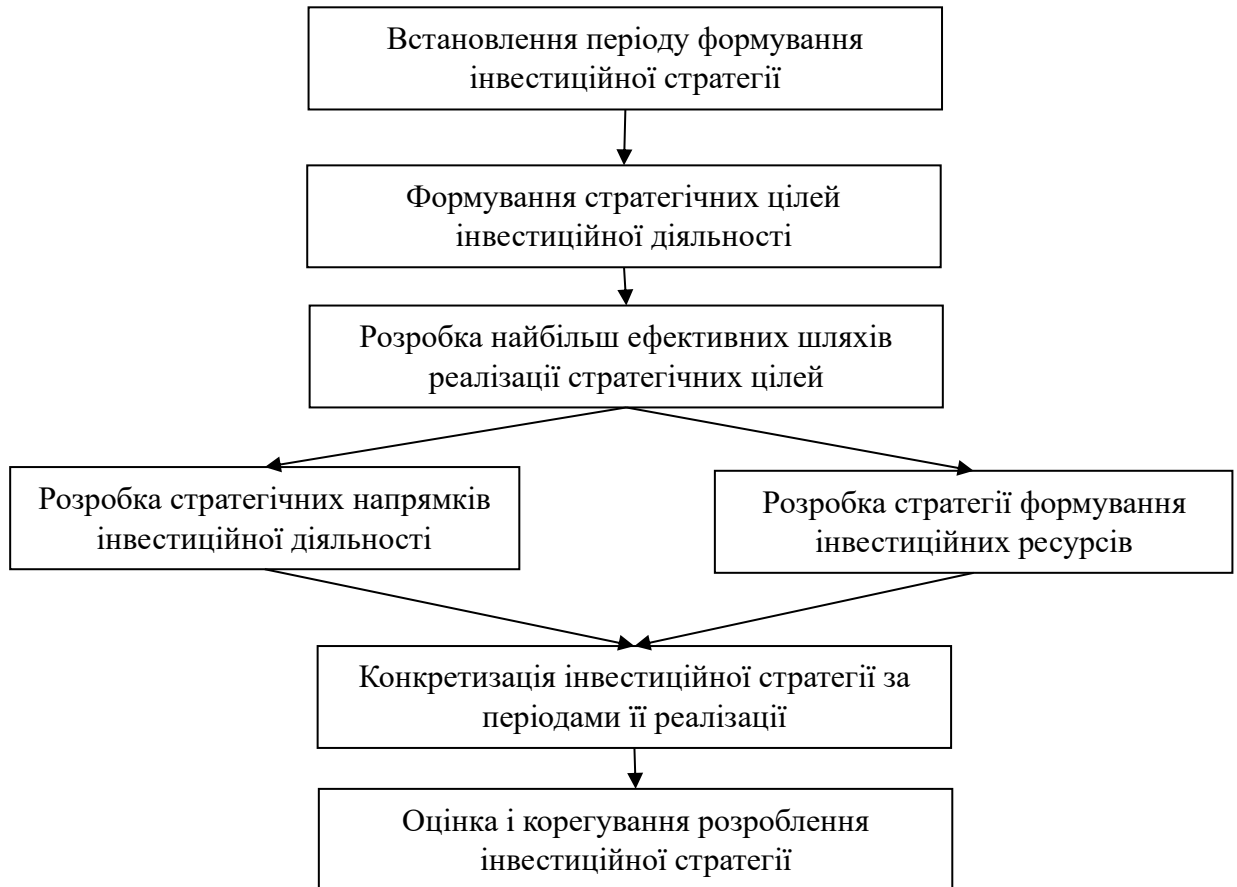

Рис. 1.8. Алгоритм розробки міжнародної інвестиційної стратегії ТНК

Джерело: побудовано автором на основі [29]

На початковому етапі розроблення міжнародної інвестиційної стратегії ТНК необхідно визначити загальний період її реалізації, який залежить від ряду певних умов. Основною умовою встановлення періоду формування інвестиційної стратегії ТНК є передбачуваність розвитку світової (національної) економіки загалом та інвестиційного ринку зокрема. В умовах сучасного нестабільного та важко передбачуваного розвитку економіки такий період не може бути надто тривалим та в середньому складає 10-15 років. Так

інвестиційна стратегія понад 10 років характерна для найбільших ТНК світу, причому горизонт планування характерний інвестиційним фондам та інвестиційним компаніям (10-15 років), менший період (5-10 років) характерний для ТНК у сфері виробництва засобів виробництва та видобувних галузях, найкоротший період (3-5 років) характерний для ТНК у сфері роздрібної торгівлі, виробництва споживчих товарів, надання послуг населенню.

Наступним етапом розроблення міжнародної інвестиційної стратегії ТНК є формування стратегічних цілей інвестиційної діяльності, при формуванні яких слід в першу чергу виходити з системи цілей загальної стратегії розвитку компанії. Такі цілі можуть бути визначені у вигляді забезпечення приросту рівня прибутковості інвестицій, капіталу, суми доходу від інвестиційної діяльності, зміни пропорцій реального та портфельного інвестування.

Третій етап розробки міжнародної інвестиційної стратегії ТНК передбачає два напрямки, один з яких охоплює розроблення стратегічних напрямків інвестиційної діяльності компанії, а інший – розроблення стратегії формування інвестиційних ресурсів. Даний етап є найбільш складним та відповідальним.

Наступний етап – це конкретизація міжнародної інвестиційної стратегії ТНК за періодами її реалізації. На заключному етапі здійснюється оцінка і коригування розробленої міжнародної інвестиційної стратегії.

ТНК, приймаючи рішення про здійснення капіталовкладень в певний інвестиційний об'єкт, спочатку розглядає його інвестиційну привабливість комплексно. Для цього слід враховувати забезпечення досить високої привабливості на усіх етапах інвестиційних рішень, від вибору країни-реципієнта – до визначення конкретних інвестиційних проектів. Тобто інвестиційна привабливість має агрегований характер: нижчий рівень її привабливості є складовою вищого рівня, тому всі рівні інвестиційної привабливості взаємопов'язані (рис. 1.9).

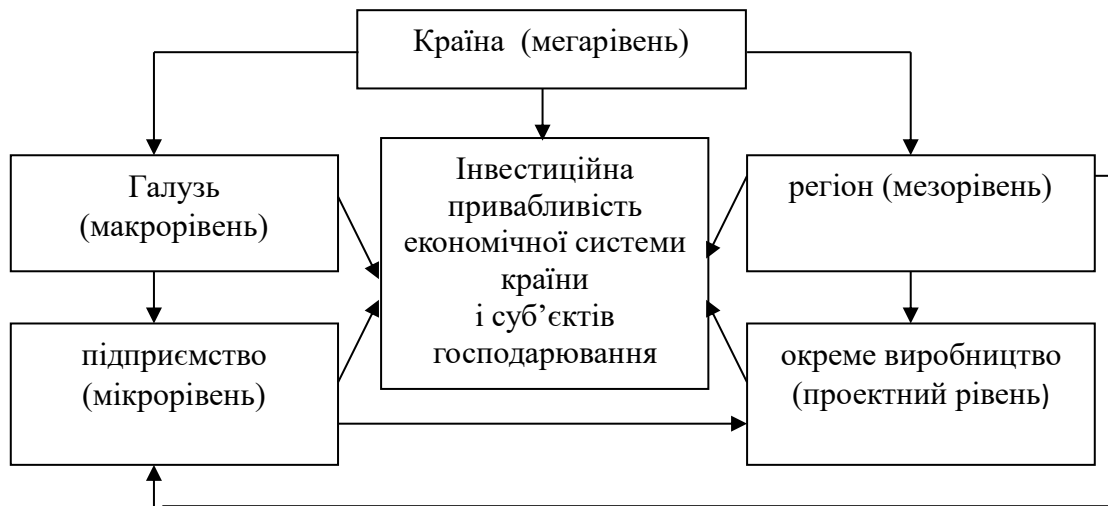

Рис. 1.9. Схема інвестиційної привабливості економіки і суб'єктів господарювання

Джерело: побудовано автором на основі [28]

З метою успішного функціонування ТНК в країні-реципієнті має бути стабільна політична ситуація й ефективна система регулювання підприємницької діяльності, що забезпечить ТНК гарантію прав й захист її інтересів. ТНК, виходячи на міжнародний ринок інвестицій, реалізують інвестиційну діяльність у рамках загальної структури материнської компанії, при цьому її філії спеціалізуються на тих інвестиціях, які є найбільш конкурентоспроможними, при цьому сьогодні активно відбувається процес інтернаціоналізації інвестиційної діяльності за допомогою створення міжнародних стратегічних альянсів.

Оцінка ефективності інвестиційної діяльності здійснюється безпосередньо за цілим рядом показників і методик, розроблених як вітчизняними та зарубіжними вченими, так і міністерствами і центральними банками. Тому нині існує досить широке різноманіття методик визначення ефективності інвестиційної діяльності. Усі методики оцінки ефективності інвестиційної діяльності, що сьогодні використовуються у вітчизняній та світовій практиці, умовно можна поділити на такі великі групи:

- експертні методики;

- статистичні методики;
- комбіновані методики [39, с. 90].

Оцінка рівня інвестиційної діяльності на підприємстві, як правило, складається із трьох блоків:

- оцінка ризиків внутрішнього середовища підприємства;
- оцінка економічного ефекту;
- оцінка ефективності конкретних інноваційних проектів, які реалізуються на підприємстві.

Метод рейтингових оцінок – це метод порівняльної оцінки господарської діяльності підприємств (у тому числі інвестиційної), в основі якого лежить узагальнена характеристика відносно виокремлених ознак, що дозволяє вибудовувати (групувати) підприємства у визначеній послідовності за ступенем відповідності цим ознакам. Рейтинг – це значення певної відносної оцінки, яка діє в певний момент чи протягом певного періоду часу, яку суб'єкт рейтингування в результаті реалізації цього процесу присвоює досліджуваному об'єкту і вважає найбільш оптимальним для його позиціонування за вибраним критерієм або набором критеріїв серед інших подібних за ключовими параметрами суб'єктів господарювання. В. Хсу, А. Мамун, І. Роуз вважають, що рейтинг – це поточна й одночасно перспективна комплексна кількісна порівняльна оцінка діяльності підприємства [94].

На Заході метод рейтингової оцінки є досить розповсюдженим. Найбільш популярнішими є: Global 1000, Fortune 500, BusinessWeek 1000, які оцінюють інвестиційну привабливість компаній, виходячи з їх фінансово-господарських показників: обсяги доходів та прибутків, їх активів, ефективності інвестицій, зростання доходів та прибутків, збільшення кількості працівників, ринкова вартість компанії [101].

Другу методику оцінки інвестиційної привабливості пропонують до використання І. А. Бланк, Н. В. Коваль, О. В. Ольшанський, В. Г. Федоренко, Б. М. Щукін. Визначено, що недоліком даного методу є необхідність залучення

спеціалістів, що впливає на зростання грошових витрат інвестора. Також до недоліків цього методу слід віднести високу трудомісткість аналізу і суттєві витрати часу, що в результаті може стати причиною втрати актуальності отриманих результатів через швидку зміну ринкової кон'юнктури. Крім того, інтегральна оцінка не враховує специфіку галузі, в якій працює підприємство, і тому вона не може бути використана в кожній галузі і в кожній компанії, оскільки її результати можуть бути викривлені.

Статистичні методи здебільшого використовувались в умовах командно-адміністративної системи, вони не враховують зміну вартості грошей у часі. Динамічні методи виявилися найбільш концептуально правильними і загально-придатними для використання в ринкових умовах. До динамічних методів оцінки ефективності механізмів інвестиційної діяльності відносять наступні: середня ставка прибутковості; чиста теперішня вартість грошових потоків; період окупності інвестицій; індекс прибутковості проекту; внутрішня ставка дохідності [49, с. 217].

Метод чистої теперішньої вартості ґрунтується на зіставленні обсягу інвестиційних ресурсів та загальної суми дисконтованих чистих грошових потоків, що генеруються протягом прогнозованого терміну. Зважаючи на те, що приплив коштів розподілений у часі, то дисконтування відбувається за допомогою коефіцієнта r , який інвестором встановлюється самостійно, виходячи з обсягу щорічного відсотка повернення, який хоче отримати інвестор на капітал, який ним інвестується.

Крім того, для оцінки ефективності інвестиційної діяльності можна використовувати матричні методи оцінки конкурентоспроможності, оскільки, ТНК, формуючи інвестиційну стратегію у країні-реципієнті, можуть побачити, наскільки ефективні інвестиції будуть в певну галузь чи сектор економіки, певний інвестиційний проект із врахуванням наявного конкурентного середовища в умовах існуючої турбулентності на ринку.

До основних матричних методів оцінки конкурентоспроможності відносять:

- матрицю BCG (Зростання галузі / Частка ринку);
- матрицю GE-McKinsey (Привабливість ринку / Конкурентна позиція);
- матрицю Shell / DPM (Привабливість галузі / Конкурентоспроможність);
- матрицю Hofer / Schendel (Стадія розвитку ринку / Конкурентна позиція);
- матрицю ADL / LC (Стадія життєвого циклу продукції / Конкурентна позиція) [72, с. 9].

Наприклад, у матриці BCG, розробленою Бостонською консалтинговою групою, досліджуються тільки два фактори: відносна частка ринку й темп його росту. Недоліками її використання є неточності оцінювання ринку країни-реципієнта, тобто досить високий ступінь спрощення та неможливість оцінити точно масштаби ринку і частку підприємства на ньому.

Матриця GE-McKinsey є більш деталізованою та у своїй структурі має дев'ять квадрантів, які характеризують привабливість ринку у довгостроковому періоді і конкурентну позицію досліджуваного підприємства. При побудові матриці GE-McKinsey аналізується досить велика кількість факторів, наприклад, соціальні, фінансово-економічні, культурні, фактори конкуренції. Тобто застосовуються не тільки кількісні характеристики країни-реципієнта під час здійснення капіталовкладень, але й якісні, такі, як дотримання концепції сталого розвитку, використання технологій, наявність висококваліфікованого персоналу. Перевагами матриці GE-McKinsey є гнучкість, глибокий та розширений аналіз кон'юнктури ринку, можливість порівняти різні галузі і ринки.

Отже, оцінка ефективності інвестиційної діяльності здійснюються безпосередньо за структурою певних показників і методик, розроблених як вітчизняними та зарубіжними вченими, так і міністерствами та центральними банками. Тому існує широке різноманіття методик визначення ефективності інвестиційної діяльності. Усі методики оцінки ефективності інвестиційної

діяльності, що сьогодні використовуються у вітчизняній та світовій практиці, умовно можна поділити на такі великі групи: експертні методики; статистичні методики; комбіновані методики.

Висновок до розділу 1.

Транснаціональні компанії є основою фінансово-інвестиційної взаємодії суб'єктів у світовій економіці, тому глобалізація у свою чергу і внесла зміни до теоретичного розуміння дефініції ТНК. Вивчаючи поняття категорії «транснаціональна компанія», ми відзначили, що серед зарубіжних, і вітчизняних авторів відсутня єдність суджень. Вчені беруть за основу ті фактори та характеристики, які, на їхню думку, є ключовими для забезпечення діяльності корпорацій.

Міжнародну інвестиційну стратегію ТНК слід розглядати як спосіб досягнення і фінансування її довгострокових цілей розвитку на міжнародних ринках з метою ефективною алокації активів. Під алокацією активів ТНК слід розуміти не лише їх операції на міжнародному фінансовому ринку, але й глобальну диверсифікацію операційної (виробничої) діяльності.

Організація інвестиційної діяльності ТНК відноситься до одного із найбільш важливих аспектів її функціонування, що визначає масштаби її господарської діяльності та забезпечує реалізацію стратегії розвитку. Менеджментом ТНК при організації інвестиційної діяльності вирішується одне з найважливіших завдань, яке відноситься до задач блоку підвищення загальної ефективності діяльності у короткостроковій та довгостроковій перспективі.

РОЗДІЛ 2.

ІНВЕСТИЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ ТНК В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

2.1. Специфічні риси та тенденції розвитку цифровізації світової економіки

XXI століття характеризується бурхливим розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, що підштовхнуло людство до формування нової економічної системи інформаційного типу – «цифрової» (диджитал) економіки, характерною особливістю якої є застосування в усіх сферах економічної діяльності цифрових технологій та мережі Інтернет. Сьогодні діджиталізація світової економіки розвивається з неймовірною швидкістю через активний розвиток та глобальне розширення науково-технічних процесів. Розвиток нових цифрових технологій сьогодні впливає практично на всі процеси, які відбуваються у суспільстві завдяки їх здатності збирати, аналізувати, використовувати і зберігати величезні обсяги інформації.

Розвиток інформаційного суспільства відбувається у форматі концепцій четвертої промислової революції, для позначення та опису якої використовується термін «Індустрія 4.0». Проте «Індустрія 4.0» є лише частиною процесу переходу до п'ятої промислової революції, яка передбачає об'єднання людського інтелекту, творчих здібностей із можливостями інформаційних систем та технологій для підвищення ефективності бізнес-процесів. Головною проблемою в «Індустрії 4.0» є автоматизація бізнес-процесів, а «Індустрія 5.0» передбачає досягнення максимально можливого синергетичного ефекту між фахівцями певної галузі та автономними машинами та пристроями [110, с. 179].

Цифрову трансформацію економіки в контексті «Індустрії 4.0» можна трактувати з різних точок зору, пов'язуючи її з:

– типом економічної системи, яка характеризується активним запровадженням та практичним застосуванням цифрових технологій збору,

зберігання, аналізу, перетворення, обробки, передачі інформації в усіх сферах здійснюваної суб'єктами господарювання економічної діяльності (фінансово-господарська, маркетингова тощо);

- системою організаційно-технічних, управлінських та соціально-економічних відносин, які засновані на застосуванні можливостей та переваг інформаційно-телекомунікаційних технологій;

- складною організаційно-технічною системою у формі комбінування сукупності різних структурних елементів (таких, як інфраструктурні, технічні, управлінські, організаційні, нормативні, програмні, законодавчі тощо) з розподіленою взаємодією та спільним використанням суб'єктами бізнесу для забезпечення ефективного обміну знаннями та масивами аналітичних даних в умовах перманентного розвитку ринків товарів та послуг.

Особливостями концепції «Індустрія 4.0» є:

- знання формують все більшу частину доданої вартості товарів та послуг. Зокрема відомо, що близько 70 % собівартості автомобіля припадає на витрати на виготовлення його конструкції, програмування електроніки та обробку інших інтелектуальних компонентів, без яких неможливе управління сучасним транспортним засобом. А для таких продуктів, як програмне забезпечення та інші нематеріальні активи, «ступінь залучення» оптимальної структури інтелектуальних знань у формування доданої вартості ще вищій;

- діяльність зі створення, зберігання та використання знань стає все більш популярною, підвищується суттєво роль системи освіти та науки, наукових розробок та досліджень, без яких неможливе здійснення ефективності інноваційної та інвестиційної діяльності;

- суттєво підвищилась швидкість старіння знань. Якщо, на момент отримання випускником диплому про закінчення закладу вищої освіти суттєва частина професійних прикладних знань (особливо в сфері інноваційних та інформаційних технологій) відповідає потребам ринку інформаційних технологій, то через 2-3 роки за відсутності практичного досвіду ці знання

втрачають свою актуальність, тому важливо продовжувати навчання протягом усієї професійної діяльності;

– у структурі персоналу підприємств зростає частка співробітників, зайнятих у процесах виробництва, транспортування товарів та послуг, зберігання продукції, управління інтелектуальним капіталом (знаннями). Найбільш важливими залишаються висока кваліфікація фахівця в певній галузі та відповідний рівень знань за умови постійного його підвищення. Висококваліфіковані працівники забезпечують додаткову цінність товару чи послуги, завдяки інтелектуальному капіталу, структурі знань, які вони використовують при виконанні посадових обов'язків та професійних задач;

– зменшується рівень надмірної спеціалізації у виробничих процесах. Сьогодні зростає потреба у персоніфікації, що висуває відповідно високі вимоги до рівня кваліфікації персоналу [97, с. 9].

Отже, «Індустрія 4.0» є новим науково-технічним середовищем із характерними компонентами, де здійснюється поступовий перехід до мехатронних систем, в яких синергічно поєднуються механічні та електронні складові елементи, елементи інформаційних технологій та інтелектуального управління.

«Індустрія 5.0» вперше заявила про свої широкі можливості в період пандемії COVID-19. Концепція надрозумного суспільства ґрунтується на використанні передових ІТ - технологій, включаючи широкі можливості штучного інтелекту, концепції «Інтернету речей» та роботизованого управління, які будуть використовуватися активно суб'єктами господарювання різних форм власності та напрямків діяльності, структурами сектору охорони здоров'я та іншими сегментами економічної системи [102]. Пандемія COVID-19 прискорила процеси цифрової трансформації, оскільки обмеження в процесах мобільності спричинили суттєве підвищення попиту на надання цифрових послуг. У міру того, як підприємства та споживачі адаптувалися до нових правил та норм роботи та життя за умов карантинних обмежень, різні види діяльності та економічні операції швидко перемістилися в середовище

Інтернет. Інновації в цифрових технологіях зробили можливим електронне надання державних і приватних послуг, що було життєво важливим для забезпечення можливості глобального співробітництва в умовах пандемії [113, с. 592].

Науковці виокремлюють дев'ять основних розробок (результатів) науково-технічного прогресу, які формують основу «Індустрії 4.0» і сприяють цифровій трансформації економіки (рис. 2.1.).

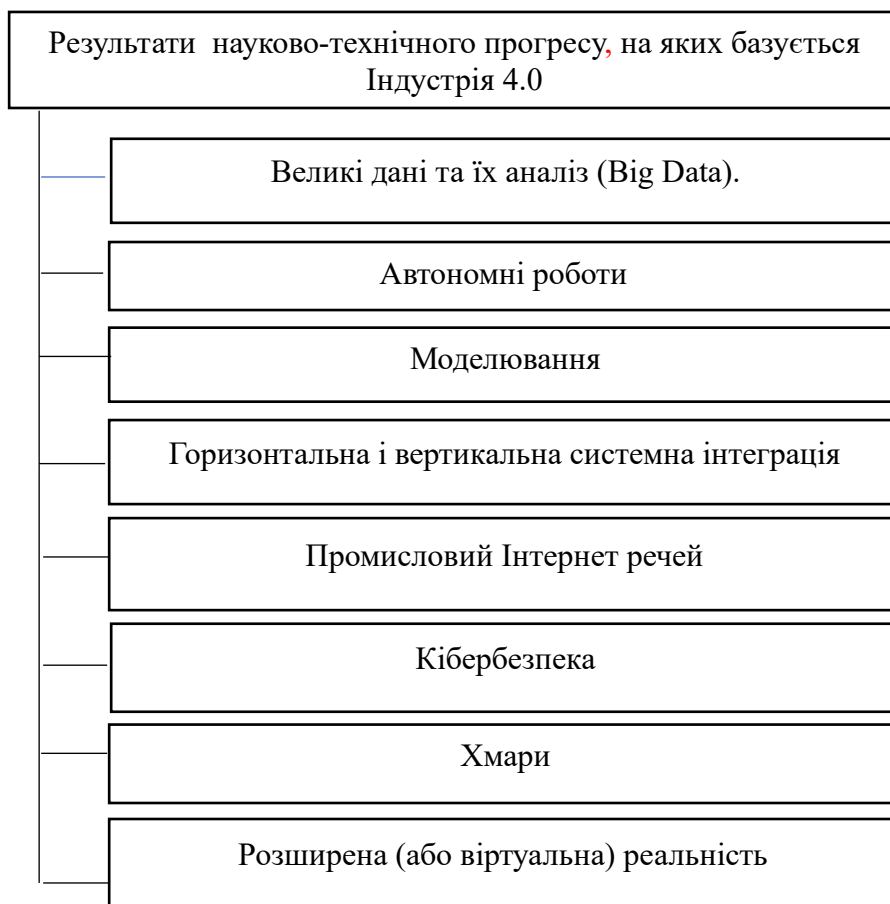

Рис. 2.1. Результати науково-технічного прогресу, основоположні для «Індустрії 4.0»

Джерело: складено автором на основі [114]

Пріоритетними напрямками розвитку глобальної економіки у найближчому майбутньому, зважаючи на тенденції останніх двох років, будуть наступні.

Розвиток інтелектуальних систем для прийняття рішень (Decision Intelligence) – досить нова прикладна галузь науки, що поєднує прикладні аспекти соціальних наук, data science і менеджменту. Ця технологія дозволяє ефективно управляти проектами, планувати цілі та ранжувати їх за пріоритетністю досягнення. Технологія Decision Intelligence дозволяє перетворити інформацію в найбільш оптимальну для заданої мети практичну дію та аналітичний розріз. В найближчі декілька років близько 1/3 третини великих світових компаній у своїй роботі будуть використовувати можливості DI - розробки для генерування управлінських рішень. Сьогодні Decision Intelligence використовують такі відомі компанії, як Morgan Stanley (використовує технологію DI для управління капіталом), Lloyds Banking Group (аналізує поведінку клієнтів, прогнозує їх потреби), медичний стартап Enlitic Cure (використовує для встановлення діагнозу та плану лікування) [109].

Штучний інтелект є наступною перспективною технологією, в розробку якого сьогодні вкладено десятки мільярдів доларів. Штучний інтелект буде широко використовуватися у фінансових та інших організаціях для полегшення надання доступу клієнтам до своїх банківських рахунків чи конференційних даних. Системи доступу за допомогою розпізнавання обличчя та інших біометричних параметрів людини вже сьогодні повністю змінюють безпекові можливості банків, великих ритейлерів. Сьогодні в США вже створені повністю автоматизовані магазини без участі людського персоналу (всі процеси в магазинах роботизовано). Особливу зацікавленість у використанні можливостей штучного інтелекту проявляють компанії, які спеціалізуються на організації процесів розробки масштабних систем та структур програмування (програмної інженерії). Методи штучного інтелекту все частіше застосовуються для аналізу різних форматів текстів та різної складності і розуміння їхнього змісту, генерації кодів, проектування, тестування, верифікації, оцінювання якості тощо. Його застосовують для розробки різних медичних та діагностичних систем. Традиційно

спостерігається високий інтерес до штучного інтелекту зі сторони розробників ігор і розважальних програм [108].

Наступною перспективною сферою є *розвиток хмарних технологій*. За прогнозами аналітиків вже до кінця 2024 року більшість провідних світових компаній перейдуть на використання хмарної інфраструктури – сервісів і сховищ. Використання хмарних технологій дозволяє компаніям підвищити свою цифрову стійкість і забезпечувати безперервність бізнес-процесів. Сьогодні хмарні технології використовуються компаніями практично у всіх сферах діяльності. Повністю на них вже перейшли такі технологічні гіганти, як Amazon, Zoom, Facebook, Netflix.

Розширення обсягів використання можливостей цифрових технологій актуалізує дослідження у сфері *безпеки даних (кібербезпеці)*. Можливостями кібербезпеки забезпечується проведення заходів, пов'язаних із захистом процесів зберігання та обробки даних і мереж її передачі. Підприємства, використовуючи технології безпеки даних, забезпечують собі захист від негативного впливу вірусів та кібератак (обмеження доступу до мережі Інтернет, перевірка вхідних електронних інформаційних потоків в режимі 24/7). Однак вимогою «Індустрії 4.0» є наявність постійного підключення до промислової системи Інтернету речей, за рахунок чого актуальність заходів та технологій кібербезпеки буде лише підвищуватись.

У 2024 році буде активно розвиватися, як *програмне, так і апаратне забезпечення*, яке підвищує захист особистої інформації користувачів, так і більш складні системи для корпоративного сектору. Як от, наприклад, мережа безпеки даних Cybersecurity Mesh, призначення якої зводиться до того, щоб надати користувачам можливості безпечного доступу до будь-якого інформаційного ресурсу з даними незалежно як від місця розташування користувача, так і ресурсу.

Важливою умовою цифровізації економіки є розвиток мережі Інтернет та зростання кількості її користувачів. Кількість користувачів мережі Інтернет щороку збільшується. Так, згідно зі звітом Digital 2023, кількість користувачів

мережі Інтернет в світі зростає з 3,2 млрд осіб в 2015 році до 5,2 млрд осіб в 2022 році (рис. 2.2).

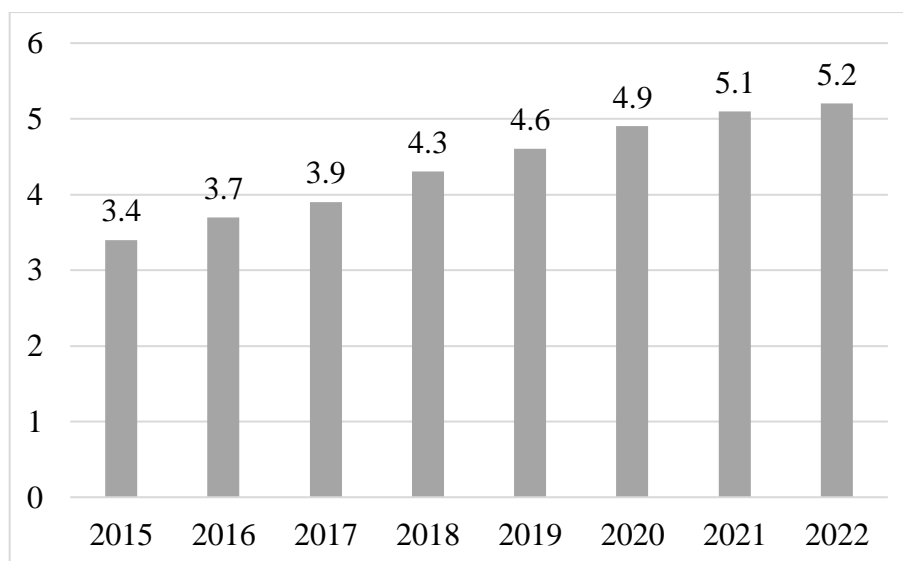

Рис. 2.2. Динаміка кількості користувачів мережі Інтернет у світі за період 2015-2022 рр.

Джерело: складено автором за даними [118]

Так, станом на січень 2023 р. ресурсами мережі Інтернет у світі користувалося 5,2 млрд осіб, що на 98 млн більше, ніж роком раніше. При цьому населення планети на початок 2023 року досягнуло 8 млрд осіб, рівень проникнення послуг мережі Інтернет складає 644%. Очікується, що до 2025 р. кількість користувачів мережі Інтернет досягне майже 6 млрд.

Рівень цифровізації в країнах ЄС можна оцінити за допомогою індексу цифрової економіки і суспільства DESI. Слід відмітити, що DESI за підсумками 2022 року становить 53,1 балів, що демонструє розширення цифрового розвитку у 2022 р. порівняно з 2020 р. (52,5 балів) (рис. 2.3).

Аналізуючи дані індексу DESI за 2022 рік, бачимо, що Фінляндія, Данія, Нідерланди, Швеція набрали найвищі рейтинги в DESI 2022 р. і є одними з світових лідерів у галузі диджиталізації. Причому вони займають лідируючі позиції вже декілька років поспіль (рис. 2.4.)

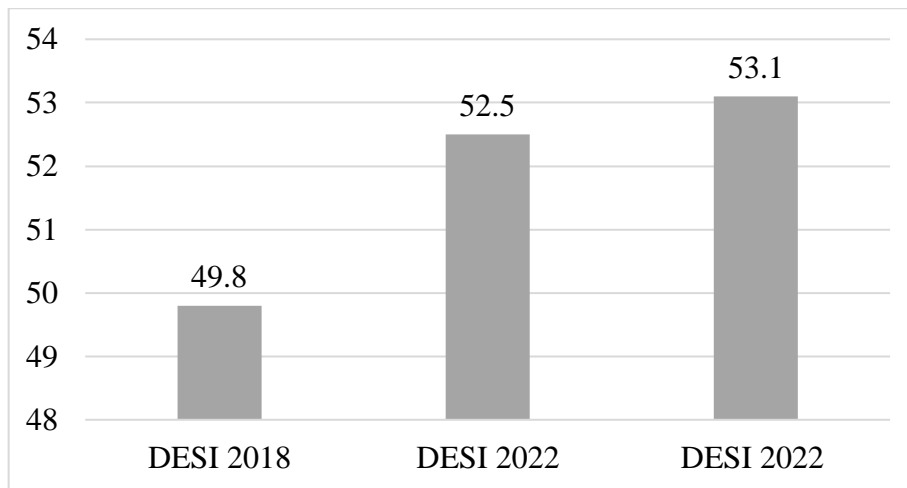

Рис. 2.3. Індекс DESI за період 2018-2022 рр.

Джерело: складено автором за даними [119]

Наступними в рейтингу йдуть Ірландія, Мальта, Іспанія, Люксембург Естонія. Водночас Польща, Греція, Італія, Румунія перебувають на останніх місцях у зазначеному рейтингу.

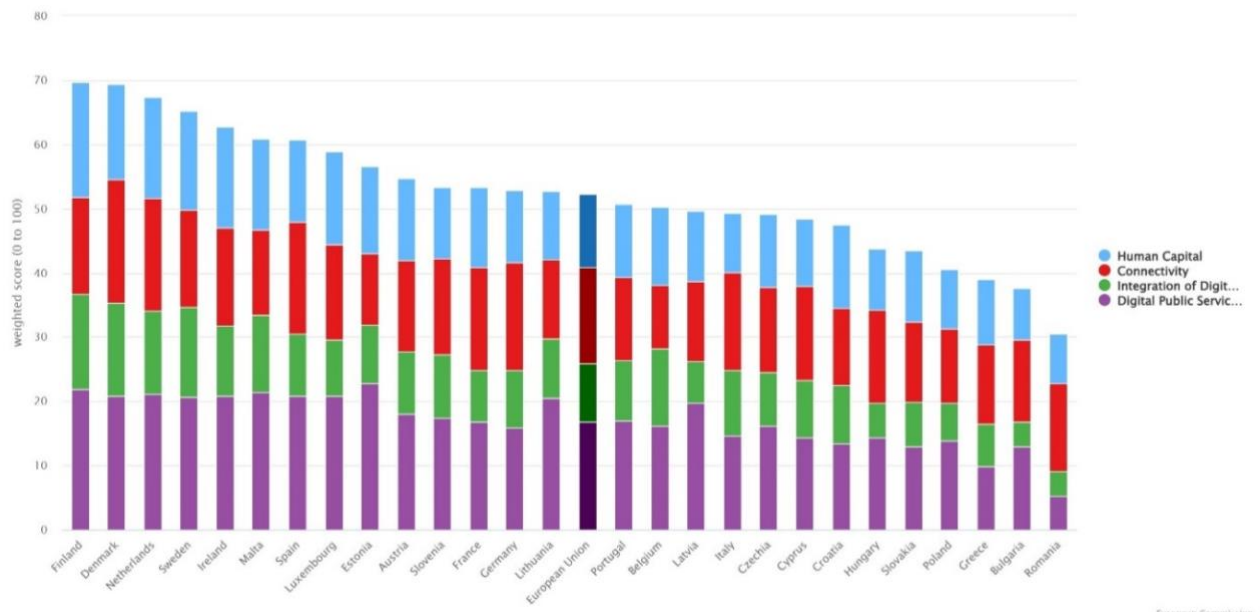

Рис. 2.4. Індекс DESI 2022 для країн ЄС

Джерело: [119]

Таким чином, ЄС в цілому та окремі країни вдосконалюють процеси формування цифрових економік та інформаційного суспільства, прагнучи

реалізувати переваги цифрової трансформації економіки в усіх сегментах економічної системи.

Таблиця 2.1.

Індекс DESI для країн ЄС в 2020-2022 рр.

№	Країна	DESI 2020	DESI 2022
1	Фінляндія	1	1
2	Данія	4	2
3	Нідерланди	3	3
4	Швеція	2	4
5	Ірландія	5	5
6	Мальта	9	6
7	Іспанія	10	7
8	Люксембург	7	8
9	Естонія	6	9
10	Австрія	11	10
11	Словенія	16	11
12	Франція	15	12
13	Німеччина	12	13
14	Литва	13	14
15	ЄС	14	15
16	Португалія	18	16
17	Бельгія	8	17
18	Латвія	17	18
19	Італія	24	19
20	Чехія	19	20
21	Кіпр	22	21
22	Хорватія	20	22
23	Угорщина	23	23
24	Словаччина	21	24
25	Польща	25	25
26	Греція	26	26
27	Болгарія	27	27
28	Румунія	28	28

Джерело: складено автором за даними [119]

Аналіз досвіду цифрової трансформації національних економік розвинутих країн світу дозволяє виділити *основні позитивні наслідки цих соціально-економічних перетворень* [36, с. 59]:

—формування для бізнесу нових можливостей розвитку, пов'язаних з використанням новітніх технологій, які мають значний потенціал у створенні нових бізнес-цінностей та моделей управління сучасним бізнесом;

—посилення конкурентоспроможності національної економіки за допомогою запровадження та розвитку нових бізнес-моделей та новітніх технологій (цифрові платформи, концепція Інтернету речей, аналітика великих масивів даних, блокчейн, роботизація, 3D-друк, штучний інтелект, нейронні мережі);

—покращення ділового клімату в результаті посилення транспарентності взаємодії бізнесу і громадськості з державою, та спрощення процедур надання державних послуг внаслідок цього (отримання різноманітних дозволів, реєстрація юридичної особи, декларація податків, розвиток онлайн-послуг та системи цифрових сервісів для бізнесу та населення);

—зростання обсягів державного фінансування галузі освіти і підготовки персоналу, які володіють навичками управління цифровими технологіями, створення програм адаптації для персоналу, що вивільняється через процеси діджилітизації, центрів перепідготовки;

—посилення заходів, направлених на підвищення якості та зручності отримання послуг в сфері освіти, культури, охорони здоров'я, транспорту, громадської безпеки;

—пом'якшення регуляторного режиму, формування так званих особливих правових режимів для реалізації пілотних інвестиційних проєктів, розробка єдиних стандартів та правил щодо використання цифрових технологій;

—підвищення позитивного соціального ефекту внаслідок стимулювання інтересу до використання цифрових інновацій та розвиток цифрової культури.

Проте, одночасно із перевагами доцільно виокремити і *негативні наслідки цифровізації економіки*:

—поляризація персоналу за рівнем опанування ним цифрових навичок, внаслідок чого зростають ризики невідповідності якісних професійних знань, умінь і навичок працівників потребам і вимогам ринку праці;

— посилення соціального розшарування суспільства, звуження області становлення та реалізації середнього класу, регресивна соціальна мобільність населення. Особливої уваги вимагають процеси, пов'язані із зростанням прекаризації економічно активного населення (перехід від постійних гарантованих трудових відносин до нестійких, які можуть бути розірвані роботодавцем у будь-який час), втратою трудового потенціалу внаслідок зростання відтоку кваліфікованих працівників за межі країни;

— посилення негативних соціально-психологічних наслідків цифровізації економіки, пов'язаних із загрозами сегрегації населення за критеріями наявності цифрових компетенцій, з погіршенням функціональних можливостей, трудових навичок працівника і зміною мотиваційних орієнтирів [98, с. 30]. Мова йде про підвищення рівня незахищеної зайнятості, посилення розриву у можливостях зайнятості та забезпечення гідної праці.

Таким чином, сьогодні цифрова трансформація економіки набуває важливого значення за рахунок надання реальних перспектив для цифрової модернізації національної господарської системи, покращення її виробничої та технологічної структури, на засадах організаційної та структурної перебудови, започаткування нових моделей ведення бізнесу, забезпечення повноцінної інтеграції в глобальне конкурентне середовище та подолання за рахунок цього сучасного кризового стану.

2.2. Особливості реалізації міжнародних інвестиційних стратегій ТНК

Інвестиційній діяльності ТНК на початку XXI ст. були характерні наступні особливості:

– світовий обсяг ПІІ, які надходили в країни, що розвивалися, істотно перевищував обсяги фінансової допомоги на проекти із розвитку, що підтверджувало необхідність використання іноземних інвестицій в якості інструменту економічного розвитку;

- збільшувалась частка ПШ, які спрямовувались на операції злиття і поглинання компаній, що об'єднувало корпорації з різних регіонів світу;
- найбільш поширеним способом виходу на ринок країни перебування залишалось інвестування в інноваційні проекти;
- ТНК брали участь у приватизації компаній у країнах перебування.

Проте останнім часом в розвинених країнах можна спостерігати тенденцію до рещорингу, тобто повернення у країни базування виробничих потужностей ТНК. Цей процес пов'язаний із процесами реіндустріалізації, яка сьогодні знову вважається основним фактором економічного зростання.

На рис. 2.5. наведено інформацію про загальні глобальні витрати на дослідження та розробки (НДДКР).

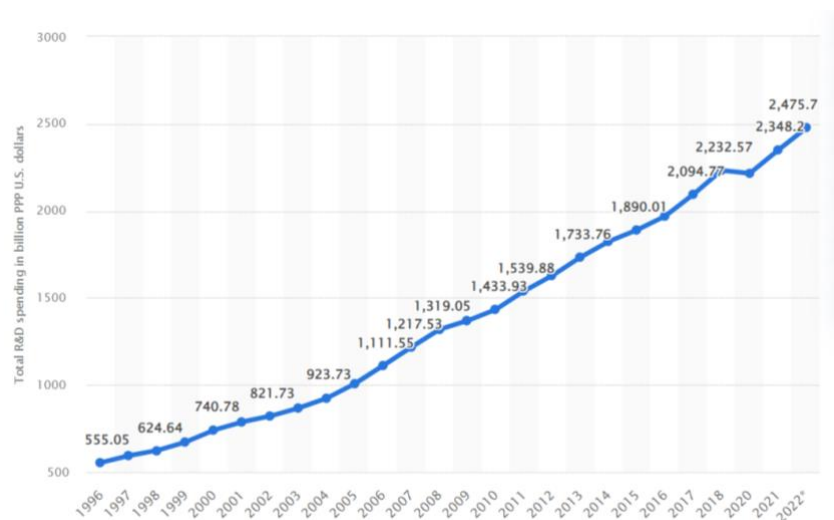

Рис. 2.5. Загальні витрати на дослідження та розробки з 1996 по 2022 рік, млрд. дол. США

Джерело: побудовано автором на основі [96]

Як бачимо з рисунку, витрати на дослідження і розробки у 2022 році перевищили 2,47 трильйона доларів США в усьому світі. У 1996 році їх обсяг складав 555 млрд. дол. США, а в 2005 році – близько одного трильйона доларів США. Витрати на НДДКР дещо зменшилися у 2020 році після спалаху COVID-19, але знову зросли у 2021 році, і, за прогнозами, вони далі також будуть зростати.

Разом з тим, країни, в яких в НДДКР інвестують менше, ризикують програти у боротьбі за лідерство на міжнародному ринку. Бачимо, що протягом аналізованого періоду у всіх країнах спостерігалось зростання цих витрат, хоча темпи зростання різні. У 2022 році найбільші витрати на НДДКР спостерігаються у Південній Кореї (4,6%), Японії (4,3%) й Ізраїлі (4,2%). Разом з тим, США (2,8%) і Німеччина (3,1%) показують витрати на НДДКР, менші за витрати Японії, Кореї, Ізраїлю. Крім того, спостерігаються високі темпи зростання витрат на НДДКР у Китаї. Китай більше 20 років інвестує у науково-дослідні роботи.

Далі доцільно розглянути *інвестиційні стратегії на прикладі конкретних ТНК, наприклад в телекомунікаційній сфері та сфері цифрових технологій.*

Транснаціональна корпорація *Samsung Electronics* сьогодні є однією із найбільших технологічних компаній у світі. Корпорація Samsung – світовий лідер у сфері виробництва напівпровідників, побутової електроніки, телекомунікацій та медіа-технологій. Samsung сьогодні є могутнім технологічним гігантом, який має свої виробництва в усіх частинах світу. Дані позиції компанія займає завдяки ефективній та збалансованій інвестиційній діяльності в усіх контурах управління. Samsung довгий час лідирував на ринку за обсягами продажів смартфонів (лише у 2023 році поступився компанії Apple), завдяки тому компанія Samsung пропонує своїм покупцям широку асортиментну лінійку смартфонів, яка охоплює різні цінові сегменти і потреби споживачів.

Перш ніж більш детально розглянемо інвестиційну стратегію компанії Samsung, проаналізуємо фінансові показники її діяльності в 2020-2022 рр. (табл. 2.2.).

Таблиця 2.2.

Динаміка фінансових результатів компанії Samsung в 2020-2022 рр.,

трлн вон*

№	Показник	2020	2021	2022	Відхилення 2022/2021	
					Абсолютне	Відносне
1	Чистий дохід	236,8	279,6	302,2	22,6	108,1
2	Валовий прибуток	92,3	113,2	112,2	-1	99,1
3	Операційний прибуток	36,0	51,6	43,4	-8,2	84,1
4	Прибуток до оподаткування	36,3	53,4	46,4	-7	86,9
5	Чистий прибуток	26,4	39,9	55,7	15,8	139,6

*південокорейські вони

Джерело: побудовано автором на основі [116]

Як бачимо з таблиці 2.2, чистий дохід корпорації Samsung в 2022 році порівняно із 2021 роком зріс на 8,1% або на 22,6 трлн. вон. Та склав 302,20 трлн. вон. Чистий прибуток при цьому зріс на 39,6%, або на 15,8% та склав 2022 році 55,7 трлн. вон.

Інформацію про курси акцій корпорації Samsung в динаміці за 2017-2022 рр. приведено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Інформація про курси акцій корпорації Samsung в динаміці за 2017-2022 рр., вон

№	Показник	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	Ціна акцій на кінець року	50960	38700	55800	81000	78300	55300
2	Прибуток на акцію (EPS)	5997	6461	3166	3841	5777	8057
3	Балансова вартість акції (BVPS)	29113	36474	38701	40624	44887	52225

Джерело: побудовано автором на основі [116]

Слід відмітити позитивну динаміку до підвищення курсу акцій корпорації Samsung за 2017-2020 рр., проте в 2021-2022 рр. ціна акцій зменшувалася. Зазначимо, що у 2021-2022 рр. прибуток на акцію зростав, зокрема в 2022 році він склав 8057 вон., що вище показника 2021 року на 2280 вон. Балансова вартість на акцію зростала протягом всього аналізованого періоду, що свідчить про розвиток корпорації Samsung та підвищення ефективності її діяльності.

Проаналізуємо обсяги інвестиційної діяльності корпорації Samsung. У табл. 2.4. показана динаміка чистих грошових потоків корпорації від проектів інвестиційної діяльності за 2020-2022 р.

Таблиця 2.4.

Динаміка чистих грошових потоків від інвестиційної діяльності
корпорації Samsung за 2020-2022 рр, трлн. вон

№	Показник	2020	2021	2022
1	Зменшення вартості короткострокових фінансових інструментів	11,8	10,9	15,2
2	Вибуття довгострокових фінансових інструментів	6,4	10,2	8,2
3	Придбання довгострокових фінансових інструментів	-3,4	-6,9	-4,4
4	Придбання основних засобів	-38,3	-47,1	-49,4
5	Придбання нематеріальних активів	-2,8	-2,7	-3,7
6	Чисті грошові потоки від інвестиційної діяльності	-24,5	-33,0	-31,6

Джерело: побудовано автором на основі [116]

Як бачимо з таблиці 2.4, чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності корпорації Samsung у 2022 році склав -31,6 трлн. вон, що свідчить про те, що витрати від інвестиційної діяльності перевищують доходи від цієї діяльності. У своїй інвестиційній діяльності корпорація здійснює інвестиційні операції із фінансовими інструментами (придбання та вибуття довгострокових фінансових інструментів), основними засобами (придбання та продаж основних засобів, проекти капітального будівництва, переоснащення виробничих потужностей тощо); нематеріальними активами (придбання програмного забезпечення, розвиток можливостей штучного інтелекту, проекти по підвищенню вартості інтелектуального капіталу, проекти по вдосконаленню торгової марки, дизайну та технологій виробництва тощо).

Інвестиційний портфель корпорації Samsung сформований із прямих та непрямих інвестицій в пайові цінні папери, що класифікуються як фінансові активи за справедливою вартістю через інший сукупний дохід та фінансові активи за справедливою вартістю з відображенням переоцінки як прибутку або збитку.

У 2022 році компанія Samsung інвестувала 24,9 трлн вон у дослідження і розробки та зареєструвала 9 136 патентів у Підведеній Кореї та 8 490 патентів у США. Ці патенти стосуються здебільшого виробництва смартфонів, смарт-телевізорів, розробки продуктів пам'яті та системних продуктів для стратегічних бізнес-напрямів компанії.

Корпорація Samsung інвестує кошти через спеціальний фонд, який використовується для фінансування стартапів, що перебувають на самому початковому етапі життєвого циклу проекту. Після інвестування коштів в згадані проект Samsung тісно працює із ними з метою створення моделей партнерства, які допоможуть Samsung у стратегічному розвитку та забезпечать повернення вкладених коштів підприємцям та інвесторам (партнерам стартапу). Завдяки реалізації інвестиційної діяльності відбувається підтримка поточних бізнес-ініціатив Samsung, але, що найважливіше, інвестиційні проекти представляють потенціал для створення нових, перспективних можливостей для успішного ведення бізнесу. Корпорація Samsung інвестує в багато сфер та сегментів економічної системи світу, зокрема в розширення можливостей штучного інтелекту, концепцію Інтернету речей, проекти доповненої реальності / віртуальної реальності, в проекти забезпечення безпеки операційних процесів, проекти управління мобільністю та проекти із медичного обслуговування в режимі дистанційного управління.

У своїй інвестиційній діяльності корпорації Samsung використовує стратегію злиття та поглинання, зокрема купуючи інші компанії та інвестуючи у компанії та стартапи із перспективними технологіями, Samsung отримує можливість використовувати їх технології та патенти для подальшого розвитку корпорації в цілому та розширення інвестиційної діяльності, і, відповідно, вдосконалення інвестиційної стратегії. Так, у 2015 році Samsung придбала постачальника рішень для мобільних гаманців LoopPay. У 2016 році Samsung купила постачальника публічних і приватних хмарних технологій Joyent Inc. В тому ж році було придбано американський бренд побутової техніки класу люкс Dacor. Viv Labs, Inc – розробник унікальної відкритої

платформи штучного інтелекту. Крім того, в 2016 році було розпочаті переговори про купівлю Harman International Industries - відомого розробника та інтегратора складних автомобільних технологій, яка завершила свою діяльність у 2017 році. У 2018 році Samsung придбала компанію Zhilabs, відому аналітикою мереж і надання послуг на основі модливостей штучного інтелекту, для подальшого розширення можливостей 5G. В 2020 році південнокорейська компанія купила TeleWorld Solutions – постачальника мережевих послуг, який надає послуги з проектування, тестування та оптимізації мережі операторам мобільного зв'язку та кабельним операторам, виробникам обладнання та іншим компаніям по всій території США [116].

Прямим конкурентом корпорації Samsung є компанія *Apple*, яка у 2023 році зайняла лідируючу позицію на ринку смартфонів. Apple – це американська технологічна компанія з офісом у м. Купертіно (Каліфорнія), якою проектується та розробляється побутова електроніка, програмне забезпечення та програмуються онлайн-сервіси. Apple стала відомою завдяки виробництву ряду технічно передових мобільних телефонів, відомих як iPhone. Після успіху на ринку iPhone компанія зайнялася розробкою інших продуктів, таких як iPad, AirPods і Apple TV.

Apple стала першою американською компанією, капіталізація якої у 2018 році перевищила 1 трлн доларів США, що надало їй статусу найдорожчої публічної компанії за всю історію. А в 2020 року капіталізація Apple перевищила 2 трлн доларів США. Такого успіху компанія Apple Inc. змогла досягнути завдяки вдалому поєднанню новітніх технологій (ефективна інвестиційна стратегія) та маркетингових інструментів та моделей. Засновник Apple С. Джобс добре відомий власною унікальною інноваційною стратегією, яка відтворюється в усіх аспектах його продуктів та маркетингу. Компанія акцентувала увагу на стильному і елегантному дизайні своїх продуктів, простоті використання своїх пристроїв, що дозволило Apple зайняти свою нішу, переконавши споживачів у прямому зв'язку бренду Apple з ексклюзивністю, статусом, високою якістю.

Найважливішою складовою інвестиційної стратегії Apple є постійне впровадження у свої продукти новаторських технологій. До цього часу зберігалася тенденція, коли технологічні та дизайнерські новації продуктів Apple беруть на озброєння інші виробники. Саме Apple першою запровадила такі популярні на сьогодні технології, що можна зустріти в кожному смартфоні, такі як Face ID (система розпізнавання обличчя) та Touch ID (система ідентифікації за відбитком пальця). Саме ефективна інноваційна стратегія Apple є першопричиною того, що компанія й сьогодні відіграє провідну роль на ринку, встановлюючи стандарти для ведення бізнесу і надихаючи інших виробників до ефективної та вмотивованої діяльності [117].

Основним видом діяльності Apple Inc. є виробництво смартфонів, персональних комп'ютерів, планшетів, напівпровідників, носіїв інформації та аксесуарів, а також продаж різноманітних супутніх послуг. На рис. 2.6. показані основні стратегічні напрями діяльності Apple Inc.

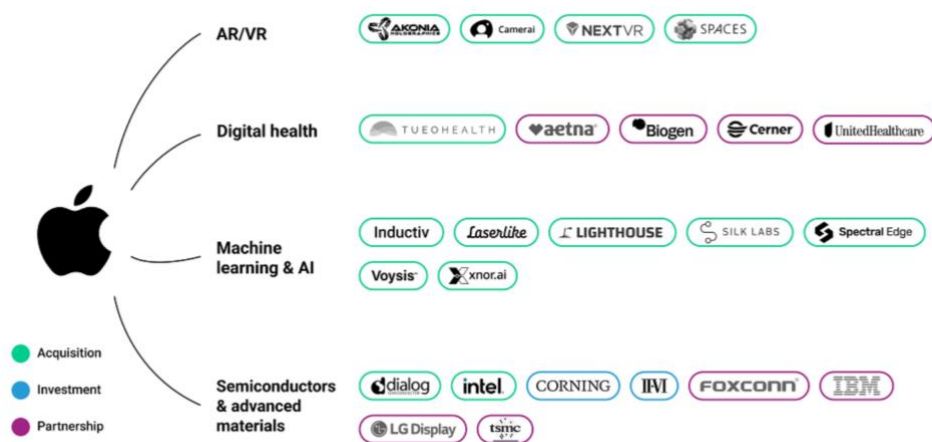

Рис. 2.6. Стратегічна карта Apple Inc.

Джерело: [117]

Отже, інвестиційна стратегія Apple Inc. полягає в розробці та розвитку інвестиційних проектів в наступних сегментах: технології доповненої реальності (AR/VR); сегмент послуг цифрового здоров'я – медичні послуги в режимі онлайн; машинне навчання та штучний інтелект; виробництво напівпровідники та сучасних компонентів. На рис. 2.7 наведено інформацію

про дохідність акцій компанії Apple Inc. за 2017-2022 рр. (рисунок демонструє, скільки доходу принесе акція її власнику, інвестуючи в неї 100 доларів в 2017 році).

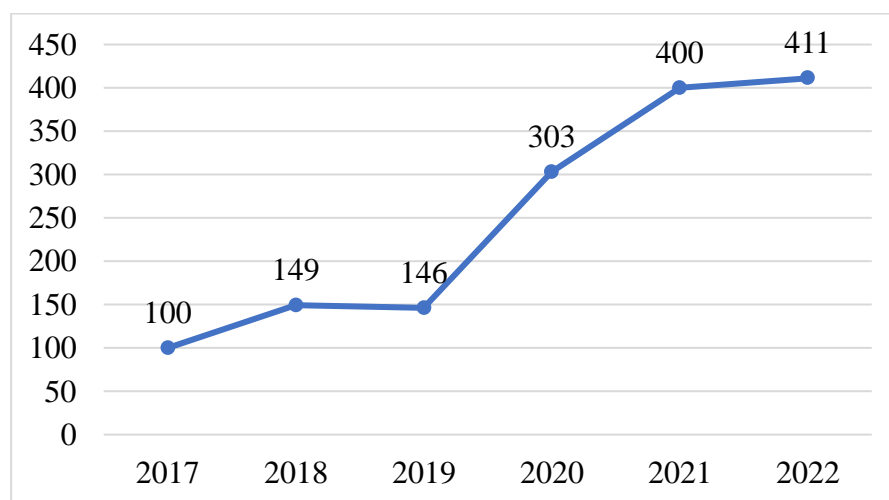

Рис. 2.7. Інформація про дохідність акцій компанії Apple Inc. за 2017-2022 рр., дол. США

Джерело: побудовано автором на основі [117]

В таблиці 2.5 проаналізуємо динаміку доходів Apple Inc за 2020-2022 рр.

Таблиця 2.5

Динаміка доходів корпорації Apple Inc за 2020-2022 рр., млн. дол.

№	Показник	2020	2021	2022	Відхилення 2022/2021	
					Абсолютне	Відносне
1	Чистий дохід від реалізації товарів та послуг (в тому числі)	274515	365817	394328	28511	107,8
2	чистий дохід від реалізації товарів	220747	297392	316199	18807	106,3
3	чистий дохід від реалізації послуг	53768	68425	78129	9704	114,2

Джерело: побудовано автором на основі [117]

Як бачимо з таблиці 2.5, у 2022 році чистий дохід корпорації Apple Inc зріс на 7,8%, або на 28511 млн. дол. (склав 394328 млн. дол.), причому темпи зростання чистого доходу, отриманого від надання послуг корпорації (+14,2%) перевищують темпи зростання чистого доходу, отриманого від реалізації товарів корпорації (+6,3%), що доводить зростання попиту на пропоновані

корпорацією послуги серед цільової аудиторії. Що стосується динаміки показників в 2021 році порівняно із 2020 роком, то слід зазначити що чистий дохід зріс на 33% (склав в 2021 році 365817 млн. дол.); чистий дохід від реалізації товарів склав в 2021 році 297392 млн. дол. (що вище показника 2020 року на 35%), а чистий дохід від надання послуг склав в 2021 році 68425 млн.дол. (що вище показника 2020 року на 28%). Отже, відмічена тенденція підвищення попиту на послуги корпорації в 2022 році порівняно із 2021 роком.

В структурі доходів корпорації Apple Inc протягом 3 аналізованих років найбільша частка припадає на доходи, отримані від реалізації товарів (80-81% в загальній структурі чистих доходів), тоді як на чистий дохід від надання послуг припадає 19-20% чистого доходу компанії (рис. 2.8.).

Apple займає лідируючі позиції на ринку завдяки активній інвестиційній політиці, метою якої є постійне вдосконалення виробничих та інтелектуальних технологій, продуктів і послуг, тому більшість інвестиційних ресурсів компанія вкладає в проекти дослідження та розробки нових продуктів. Компанія Apple в межах своєї політики щодо захисту інформації не розголошує дані щодо інвестиційних проектів, тому кількісні дані щодо сфери і сегментів інвестування епізодичні. Так, ще в 2016 році Apple заявила, що інвестиційна стратегія компанії передбачає розробку нових технологій для вдосконалення існуючих продуктів, за допомогою збільшення фінансування досліджень НДДКР, ліцензування інтелектуальної власності і придбання інших підприємств і технологій. На НДДКР в 2016 році Apple витратила 10,0 млрд дол. США, в той час як загальні інвестиції у цьому році склали 67 млрд дол. США. У 2017 році загальні витрати на НДДКР склали 11,6 мільярда доларів США (що вище показника 2016 року на 16%), а загальна сума інвестицій склала 74 млрд доларів США (вище показника 2016 року на 10%).

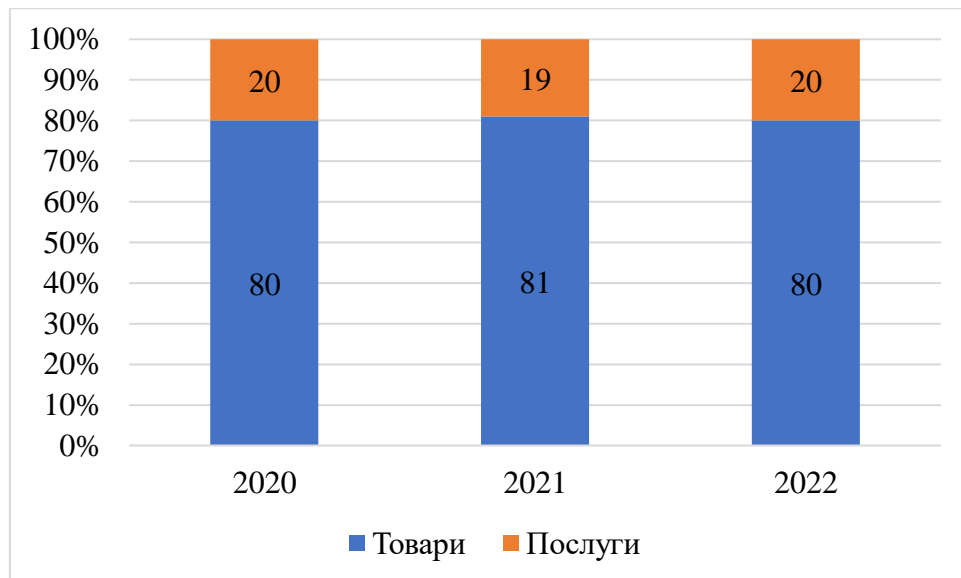

Рис. 2.8. Структура доходів корпорації Apple Inc за 2020-2022 рр., %

Джерело: побудовано автором на основі [117]

У 2018 році компанія здійснила суттєві інвестиції в дослідження та розробку, тому загальні витрати склали 14,2 млрд доларів США (вище показника 2017 року на 22%). У 2019 році загальні витрати Apple на НДДКР склали 16,2 млрд дол. США, що перевищило показника за 2018 рік на 14%.

Інвестиційна стратегія Apple передбачає реалізацію інвестиційних проектів в галузі чистої енергії та зелених технологій (сонячні та вітрові проекти), корпорація продовжує залишатися лідером у сфері чистої енергії завдяки інвестуванню в зелені облігації в розмірі 4,7 млрд доларів.

Інвестиційною стратегією Apple передбачені також проекти із придбання перспективних компаній та стартапів: компанія Apple придбала модемний підрозділ компанії Intel за 1 млрд дол. США. В одній із своїх заяв генеральний директор Apple Т. Кук сказав, що Apple купує нову компанію в середньому кожні два-три тижні, а причина, через яку більшість таких угод не потрапляють у центр уваги, полягає в тому, що Apple не оголошує про них, оскільки ці компанії невеликі за розміром. Найбільш дорогим придбанням Apple стала купівля Beats за 3 млрд дол. США в 2014 році та перетворення його в Apple music [117].

У 2016 році Apple купила Flyby Media, компанію, яка розробляє технології, що дозволяють мобільним телефонам бачити і сканувати навколишній світ через камеру в таких додатках, як картографування в приміщенні для безпілотних автомобілів. У тому ж році Apple купила два стартапи зі розробки технологій штучного інтелекту Turi та Tuplejump. У вересні 2018 року Apple придбала сервіс розпізнавання музичних творів Shazam за 400 млн. дол. США. В тому ж році Apple заплатила 600 млн доларів США за виробника напівпровідників Dialog, який виробляв мікросхеми для iPhone, iPad і Apple Watch. У 2018 році Apple придбала стартап з обробки даних Silicon Valley Data Science, який спеціалізується на проведенні аналізу даних для великих компаній, та компанію Akonia Holographics (виробник лінз для окулярів доповненої реальності), яка володіла близько 200 патентами [107]. Список угод по злиттю та поглинанню Apple за останні роки можна продовжувати і далі: Spektral, Silk Labs, Drive.ai, IKinema, Xnor.ai, Voysis.

Таким чином, не зважаючи на закритість публічної інформації про діяльність компанії Apple, зокрема про її інвестиційну політику та стратегію, на основі аналізу її угод по придбанню компаній та стартапів можна визначити основні напрями її інвестиційної діяльності, які полягають у розвитку можливостей штучного інтелекту, машинного навчання, 5G-технологій, кремнієвої інженерії та імерсивних технологій.

2.3. Трансформація міжнародних інвестиційних стратегій ТНК під впливом цифровізації

Швидкий перехід до цифрової економіки звичайно ж вплинув на цифрову трансформацію ТНК, які сьогодні широко використовують новітні технології, такі як промисловий Інтернет, штучний інтелект, аналітика даних, хмарні технології та інші цифрові інновації, що створюють нові можливості для інвестиційної діяльності і змінюють стратегії ТНК. Цифрова трансформація ТНК – це трансформація системи її управління шляхом

перегляду стратегії, моделей, операцій, продуктів, маркетингового підходу та цілей, що забезпечується широким використанням можливостей цифрових технологій. Вона спрямована на прискорення процесів генерування доходів та підвищення ефективності бізнесу в цілому [91].

Головним наслідком процесів цифровізації економіки стане зменшення вартості робочої сили при формуванні витрат виробництва / собівартості товарів та послуг. Тобто у виробничих процесах перестане відігравати ключову роль низько кваліфікована робоча сила, яка сьогодні є головним чинником розвитку країн, що розвиваються, а ключовим фактором соціально-економічного розвитку стане інтелектуальний та технологічний потенціал.

На думку експертів, через поширення цифровізації більше 60% професій до 2040 р. будуть автоматизовані. А вже в найближчому майбутньому заводи і фабрики зможуть модернізуватися та удосконалюватися самостійно, тобто без чи з мінімальною участю людини, а всі бізнес-процеси, виробничі цикли, логістичні ланцюги будуть оптимізовані в автономному режимі. Приклади побудови таких розумних систем вже існують – це завод Siemens Electronic Works в Німеччині, склади та магазини Amazon в США. Участь людини на цих об'єктах зведена до мінімуму, а «розумна система» управління бізнес-процесами самостійно контролює роботу всіх підсистем та контурів управління, встановлює нормативи виробничих процесів, управляє виробничою потужністю та всіма логістичними потоками.

Слід відзначити, що цифровізації економіки в свою чергу характерний також і суперечливий вплив на розвиток суспільства. Так, за деякими прогнозами масова автоматизація промисловості спричинить скорочення робочих місць майже на 40 % до 2040 р., насамперед за рахунок скорочення низькооплачуваних посад у виробництві. Цифрові технології вже сьогодні трансформували трудові процеси, сегменти освіти, управління, дозвілля, розваг, створили нові ринкові можливості, спричинивши тим самим істотні соціально-економічні наслідки в різних секторах економіки. Наприклад,

протягом останніх 30 років у світі участь людини у виробництві суттєво скоротилася: з 64 % до 59 % [115].

Цифрова економіка, де управління взаємодією віртуального і реального блоку операційних процесів забезпечують кіберфізичні системи, використовується не лише із метою оптимізації виробничої структури та програми підприємства, але й для побудови життєвого циклу товарів та послуг на якісно новому технологічному рівні. Тому сьогодні цифровізація економіки розглядається як модель і стратегія міжнародного інноваційного розвитку, яка забезпечує не лише якісно новий рівень управління сучасною бізнес-організацією, а й позитивно впливає на реалізацію інвестиційної діяльності корпорації, підвищуючи її інвестиційну привабливість на ринку товарів та послуг.

Через поширення пандемії COVID-19 все більша кількість людей стала працювати за форматом віддаленої роботи, використовуючи для цього сервіси відео-конференцій і месенджери. Через це суттєво підвищився попит на використання наступних програм – Skype, Microsoft Teams, Zoom, Cisco Webex, що спричинило в свою чергу зростання трафіку для усіх видів цифрового зв'язку. Масове використання різноманітних онлайн - платформ стимулює розвиток можливостей хмарних технологій, які використовуються для зберігання і аналізу даних, та підвищує попит на оренду цих сервісів від технологічних компаній, таких як Microsoft, Amazon Web Services, Tencent, Alibaba тощо.

Пандемія коронавірусу призвела до підвищення практичного інтересу до використання безпілотних транспортних машин і можливостей штучного інтелекту. Завдання цих технологій – вирішити проблеми, пов'язані із масовою нестачею кваліфікованих фахівців у сегменті охорони здоров'я, виробництві та ланцюжках поставок (логістична система), полегшити «соціальне дистанціювання» за умов віддаленого формату діяльності, вчасну діагностику та контролінг бізнес-процесів.

Уже сьогодні очевидним є те, що зміни, які пандемія внесла в структуру суспільно-економічних відносин, правил ведення бізнесу тощо, будуть мати безпрецедентний характер [83, с. 30]. Пандемія спричинила перехід в онлайн – формат роботи суттєвої частки операторів ринку світової торгівлі товарами і послугами. Ймовірно, незабаром активізуватиметься подальше підвищення капіталізації компаній - постачальників онлайн-послуг на фоні падіння конкурентних та інвестиційних позицій компаній сировинних галузей. При цьому кардинально зміняться і моделі споживання, формуватимуться інноваційно специфічні вимоги зі сторони цільових аудиторій. І далі продовжуватиметься перебудова освітніх та наукових процесів в дистанційні формати організації діяльності.

Таким чином, зміст цифрової трансформації бізнесу полягає у впровадженні новітніх цифрових технологій в бізнес-процеси підприємства (мікрорівень). Цифрова трансформація на макрорівні передбачає зміну системи управління за допомогою перегляду стратегії, цілей, моделей, бізнес-контурів управління, що забезпечуються через використання можливостей цифрових технологій.

Цифрова трансформація ТНК впливає на три контури управління:

- зовнішній контур управління (клієнтський досвід і цінність клієнта);
- внутрішній контур управління (бізнес-процеси, прийняття рішень і організаційна структура);
- організація в цілому (сегменти і функції бізнесу).

Важливим наслідком цифрової трансформації ТНК є безперервні цифрові комунікації і трансакції компанії з великою кількістю стейкхолдерів (клієнтів, постачальників, партнерів, конкурентів), а також утворення екосистем.

Цифрова трансформація може кардинально змінити ТНК, адже вона стосується усіх аспектів її діяльності, модернізує вже існуючі і створює нові бізнес-процеси. Кожен процес, що трансформується при диджиталізації компанії, впливає на ряд інших процесів. Проте практика показує що в

багатьох компаніях проекти цифрових реформ є невдалими і відбувається це тому, що менеджмент цих компаній занадто затягує із констатацією факту такого провалу, адже невдачі – це теж результат, і чим швидше він досягається, тим краще. Масштабні проекти з консолідованими цілями та показниками, часові горизонти яких складають три роки і більше, загрожують більшими втратами, ніж короткострокові проекти на 1–6 місяців. Тому можна ставити перед цифровою трансформацією глобальні цілі, але оцінювати їх слід за короткостроковими результатами. Для цього потрібно відстежувати ефекти на кожному етапі реалізації за допомогою розробленої системи моніторингу прогресу впровадження змін і виявлення його слабких місць [79, с. 61].

Діджиталізація має важливі наслідки для організації ТНК, наприклад, вдосконалений аналіз даних і моніторинг ринку в режимі реального часу, можливість автоматизувати навчання в приймаючій країні, виникнення нових типів зобов'язань (наприклад, зобов'язання щодо інтеграції в цифрову екосистему). ТНК за допомогою цифрових технологій отримали можливість здійснювати більш точну та швидку аналітику ринків, що дозволяє їм приймати більш обґрунтовані рішення щодо інвестицій. Наприклад, аналіз великих обсягів даних допомагає виявляти нові можливості для розвитку бізнесу та зрозуміти потреби ринку.

Оскільки цифрові технології проникають майже в усі сектори економічної системи, ТНК стикаються зі зростаючим конкурентним тиском зі сторони новостворених цифрових технологій і змушені здійснювати перехід не лише до нових ціннісних пропозицій, а й до вдосконалення існуючих на даний час бізнес-процесів. Завдяки цифровій інфраструктурі витрати на пошук і транзакції між віддаленими філіями зменшуються. Дедалі більша кількість компаній залучається до міжнародного бізнесу для обслуговування нішевих, але глобальних ринків без необхідності досягати економії, пов'язаної із мінімальним ефективним масштабом, що колись було обов'язковим.

Кожна компанія визначає для себе свій рівень необхідних інвестиційних ресурсів у розвиток цифрових технологій залежно від бачення основних вигод

і переваг цифрових технологій для поточної моделі бізнесу. Промислові підприємства витрачають значну кількість коштів на впровадження технологій, проекти з цифровізації оцінюються в мільйони доларів. Основним завданням впровадження цифрових технологій є не лише підвищення ефективності контролю внутрішнього виробничого середовища, але й пошук джерел для вдосконалення наявних продуктів і послуг, а також забезпечення ефективної інноваційної діяльності на підприємстві. Для здійснення інвестиційних ресурсів в галузь цифрових технологій необхідне формування цифрового мислення у співробітників і керівників компанії. Цей напрям охоплює не лише формування індивідуальних цифрових компетенцій, але й управління процесами та кросфункціональну взаємодію, яка спрямована на підтримку і розвиток творчих здібностей людини та підвищення мотивації для участі в організації процесів впровадження інформаційних технологій.

Наступним важливим компонентом інвестиційної стратегії підприємства є програмне забезпечення та відповідна цифрова інфраструктура, що забезпечує найбільш актуальні для нього рішення, які ухвалюються і перевіряються ринком. Розвиток інфраструктури є важливою стратегією трансформації бізнес-процесів, оскільки він створює певні результативні умови для здійснення основних трудових функцій співробітників. Ці технології, зокрема, в моменти кризи, наприклад, у пандемію, дають змогу зберігати рівень конкурентоспроможності та забезпечувати потрібний рівень послуг і промислової безпеки для обслуговування виробничого середовища. Нарешті, важливим компонентом процесу інвестування є залучення співробітників в інноваційну діяльність, а також розробка нових рішень, характерних для конкретної організації з урахуванням факторів та чинників її ділового середовища та поточної фінансової та організаційної ситуації.

Отже, цифрова трансформація економіки впливає на діяльність усіх учасників ринку, в тому числі і на ТНК. Розглянемо як змінюються інвестиційні стратегії *Samsung* та *Apple* під впливом цифровізації.

Сучасна індустрія смартфонів під впливом діджиталізації постійно еволюціонує і виробники стикаються з безпрецедентними можливостями та викликами. В найближчі роки основними трендами та інноваціями, які будуть актуальними у цій сфері, є наступні:

- *впровадження мереж п'ятого та шостого покоління*, що суттєво прискорить швидкість передачі даних і забезпечить неймовірно швидке підключення до Інтернету;

- *розширена та віртуальна реальність (AR та VR)*, які відкривають широкі можливості інтерактивного досвіду користувача. Виробники смартфонів удосконалюватимуть свої камери, датчики та обчислювальні потужності, щоб надати користувачам доступ AR та VR пристроїв;

- *розумні функції та штучний інтелект* – інтеграція штучного інтелекту у смартфони надасть змогу їм стати ще більш «розумними». Голосові помічники, можливості ідентифікації особи (її обличчя), автоматичне розпізнавання ситуацій – все це зробить використання смартфона ще зручнішим і персоналізованішим;

- популярності набирає *концепція смартфонів*, що об'єднує в собі можливості багатьох пристроїв, а виробники розробляють нові моделі зі складними екранами. Це дає змогу розширити площу зображення, комбінувати переваги смартфона і планшета в одному пристрої, надаючи більше простору для роботи та розваг;

- *екологічність й сталість*. У світі, де екологічні проблеми стають дедалі актуальнішими, виробники смартфонів спрямовують свої зусилля на розробку більш екологічних і стійких до утилізації пристроїв. Використання відновлюваних матеріалів, зменшення відходів та розробка програм обміну старих пристроїв на нові – це тільки декілька прикладів ініціатив зі сталого розвитку [109].

Компанія Samsung ще зовсім недавно була найбільшою компанією, що виробляє побутову техніку та різноманітні електронні пристрої. Сьогодні ж Samsung розробляє різноманітні додатки, сервіси, відбувається еволюція

формату діяльності компанії Samsung від виробника електроніки до високотехнологічної компанії широкого профілю, мета якої – розробка не лише пристроїв, але й нових рішень для клієнтів. З цією метою Samsung інвестує 450 трильйонів вон до 2030 року у прискорення розвитку напівпровідників, біофармацевтичних та інших технологій нового покоління, таких як AI, 5G, автомобільні електронні компоненти, концепції Інтернету речей (IoT), робототехніки, безпілотні автомобілі.

Надалі Samsung планує суттєво розширювати обсяги фінансування НДДКР (інвестиційні проекти) у сфері штучного інтелекту, розширювати дослідницькі можливості. Корпорація також активно інвестуватиме в розвиток технологій, щоб стати глобальним гравцем на передових ринках чіпсетів 5G і пов'язаних пристроїв та обладнання [116].

Свідченням того, що Samsung паралельно з продуктовою лінійкою планує розвивати послуги, та за прикладом Apple нарощувати обсяги доходів від надання послуг є остання презентація «флагмана» компанії - смартфона Samsung Galaxy S24. В цьому телефоні основною «фішкою» конкурентною перевагою компанії стало використання штучного інтелекту Galaxy AI, за допомогою якого можна обробляти фотографії та відео, редагувати текст, синхронно перекладати текст під час телефонної розмови. Звичайно, деякі можливості штучного інтелекту раніше вже використовувалися у смартфонах інших виробників, проте Galaxy AI – це одна з перших спроб побудови комплексної мобільної системи штучного інтелекту, в основі якої лежить як вбудований ШІ, так і хмарні технології, створені у співпраці із Google.

Samsung також оголосила про низку ініціатив, щоб стати провідною компанією у розбудові та активізації екосистеми інноваційного бізнесу для цифрової економіки. Спираючись на свій досвід у галузі технологій та інвестицій в стартапи, Samsung розширить свою венчурну інкубаційну програму C-Lab, запроваджену в 2012 році, як для зовнішніх, так і для внутрішніх стартапів, а також забезпечить навчання програмному

забезпеченню. Протягом п'яти років ця платформа сприятиме реалізації 500 проектів – 300 зовнішніх кандидатів і 200 всередині компанії – для заохочення інноваційних ініціатив і розвитку підприємництва.

Спільно з урядом Кореї Samsung планує створити освітні центри з програмного забезпечення по всій країні, які займатимуться навчанням фахівців в сфері програмування. Центри навчатимуть тисячі студентів, а також надаватимуть консультаційні послуги з працевлаштування фахівців даного спрямування. Крім того, Samsung посилить спільні дослідження з провідними вищими навчальними закладами в області розробки напівпровідників та інших технологій.

Щодо Apple, то компанія запланувала для ринку США виділити 430 млрд доларів на інвестиційний бюджет в 2027 р. Ці інвестиції будуть направлені на будівництво нового кампусу у Північній Кароліні та на створення робочих місць в інноваційних галузях, таких як кремнієва інженерія та технологія 5G [117].

Слід відмітити, що стратегічні пріоритети Apple в умовах цифровізації залишаються незмінними, оскільки компанія протягом всього свого існування залишалася на піку науково-технічного прогресу, будучи лідером на ринку інновацій, адже інновації є найголовнішою цінністю успішного бізнесу в Apple. Наприклад, випуск першого iPhone у 2007 році викликав справжню революцію у світі смартфонів, представивши інтуїтивно зрозумілий сенсорний інтерфейс і широкий спектр застосунків, що повністю змінили користувацький досвід. А окуляри доповненої реальності Vision Pro Apple, які на початку цього року вийшли на ринок, можуть стати революційним проривом в сегменті реалізації концепцій розширеної та віртуальної реальності (рис. 2.9.).

Рис. 2.9. Доповнена реальність від Vision Pro Apple

Джерело: [117]

Вихід Vision Pro є продовженням інвестиційної стратегії Apple з розвитку імерсивних технологій. Імерсивна технологія – це інтеграція віртуального вмісту з фізичним середовищем, що дозволяє користувачеві природно взаємодіяти зі змішаною реальністю, яка включає в себе два основних типи реальності, як доповнена та віртуальна. Імерсивність включає доповнену реальність (AR), віртуальну реальність (VR), змішану реальність (MR) і можливості штучного інтелекту (AI). Імерсивні технології мають на увазі трансформацію ролі людини, виставляючи акцент на проектуванні багатомо-дального віртуального середовища, створення сценаріїв занурення в реальний світ засобами віртуальної взаємодії. Технології доповненої реальності здатні проектувати цифрову інформацію (зображення, відео, текст, графіку) поза екранами пристроїв та об'єднувати віртуальні об'єкти з реальним середовищем. Віртуальна реальність включає набір технологій (картинка 360°) переносить людину в штучний світ, де навколишнє середовище повністю змінене.

Таким чином, необхідно відмітити позитивний вплив цифровізації на трансформацію міжнародних інвестиційних стратегій ТНК. Завдяки поширенню цифрових технологій для ТНК відкриваються нові можливості у здійсненні інвестиційної діяльності та реалізації інвестиційних та інноваційних ініціатив. Цифрові технології в діяльності компаній Apple та

Samsung дозволяють підвищити ефективність операційних процесів всіх типів, зменшити витрати, відкривають нові можливості для створення цифрових продуктів та послуг.

Висновок до розділу 2.

Сьогодні цифрова трансформація економіки набуває важливого значення за рахунок надання реальних перспектив для цифрової модернізації національної господарської системи, покращення її виробничої та технологічної структури, на засадах організаційної та структурної перебудови, започаткування нових моделей ведення бізнесу, забезпечення повноцінної інтеграції в глобальне конкурентне середовище та подолання за рахунок цього сучасного кризового стану.

Інвестиційні стратегії було розглянуто на прикладі Samsung Electronics та Apple У своїй інвестиційній діяльності корпорації Samsung використовує стратегію злиття та поглинання, зокрема купуючи інші компанії та інвестуючи у компанії та стартапи із перспективними технологіями, Samsung отримує можливість використовувати їх технології та патенти для подальшого розвитку корпорації в цілому та розширення інвестиційної діяльності, і, відповідно, вдосконалення інвестиційної стратегії. Інвестиційна політика Apple полягає у розвитку можливостей штучного інтелекту, машинного навчання, 5G-технологій, кремнієвої інженерії та імерсивних технологій.

РОЗДІЛ 3.

ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ ТНК В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

3.1. Трансформація інвестиційного середовища України під впливом цифровізації

Сьогодні очевидно, що проблеми цифрової трансформації набувають пріоритетного значення в контексті інноваційної модернізації національної економіки. Україна є країною з трансформаційною економікою, яка характеризується наявністю багатьох проблем. Розвиток внутрішнього ринку України протягом тривалого часу відчуває негативний вплив деструктивних факторів переважання сировинного виробництва, довготривалої деіндустріалізації, скорочення наукового потенціалу, кадрових втрат, морального і фізичного зносу основних засобів. Це все спричиняє низьку інвестиційну привабливість країни, яка в свою чергу обумовлює стабільно низький ступінь нагромадження капіталу в структурі ВВП. За рахунок чого майже не відмічається приріст вартості активів внутрішнього ринку, знижується інноваційний потенціал та гальмуються процеси модернізації економіки. Одночасно із високою матеріалоемністю ВВП та низькою продуктивністю праці це все спричиняє критичне скорочення конкурентоздатності внутрішнього ринку України і перешкоджає сталому зростанню вітчизняної економіки [26, с. 17].

Для того, щоб забезпечити структурні зміни на внутрішньому ринку України, необхідне створення ринкових стимулів та мотивацій для становлення цифрової економіки. Важливе місце у трансформаційних процесах займають питання впровадження цифрових технологій та розвитку цифрової інфраструктури, оскільки ці фактори визначають критичні точки стимулювання внутрішнього ринку щодо виробництва високотехнологічної

продукції, сприяють підвищенню його ефективності і конкурентоздатності, покращенню інвестиційної привабливості.

Цифровізація економіки може здійснювати стимулюючий вплив на розвиток і поширення в традиційні сектори внутрішнього ринку цифрових технологій, трансформуючи його від споживання до утворення ресурсів. Інформаційні потоки, які є ядром цифрової економіки, мають здатність до самогенерації та забезпечення ефективної інформаційно - комунікаційної взаємодії державних та бізнесових структур, стейкхолдерів. Метою цифровізації економіки України є цифрова трансформація існуючих та формування нових секторів економіки, створення сучасного цифрового простору та цифрової інфраструктури з метою підвищення ефективності функціонування держави та бізнесу і покращення добробуту населення.

Цифровізація глибоко трансформує економіко-соціальну структуру внутрішнього ринку України, створює потужні можливості для її розвитку. Завдання інтеграції державної стратегії цифровізації у ринковий простір України полягає у цифровій трансформації його елементів і створення інноваційно-креативних ринкових секторів. Це означає, що цифрові технології повинні бути покладені в основу системного інституційного реформування із використанням всіх наявних можливостей для стимулювання високотехнологічного виробництва і оновлення внутрішнього ринку [2, с. 42].

Орієнтація впровадження цифрових технологій на внутрішньому ринку України на підвищення інвестиційної привабливості вимагає, щоб головні зусилля цифровізації були направлені на виконання наступних завдань (рис. 3.1.).

За допомогою цифрових технологій можна інтегрувати виробничі процеси різних сегментів внутрішнього ринку в єдиний інформаційний простір. Що в свою чергу, обумовлює формування інституційних можливостей відносно більш узгодженої моделі модернізації внутрішнього ринку із врахуванням моделей цілісного управління його розвитком за рахунок

залучення інвестицій, активізації інновацій, цифровізації та інформаційних технологій.

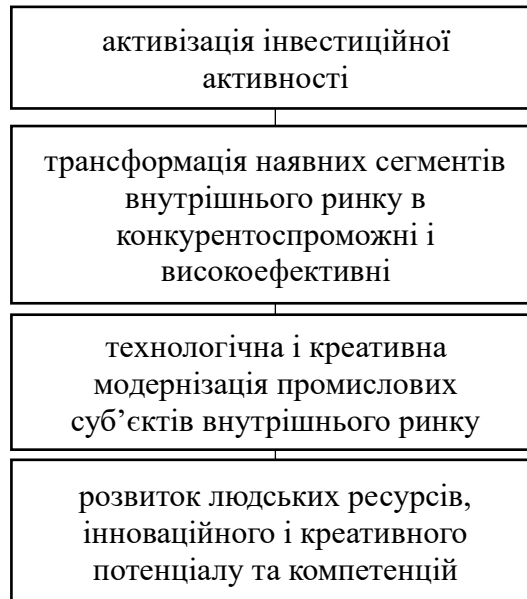

Рис.3.1. Завдання впровадження цифрових технологій на внутрішньому ринку України

Джерело: складено на основі [36]

Цифровізація внутрішнього ринку має забезпечувати цифрову підтримку інституційних механізмів його зростання й трансформацію через зростання продуктивності виробничо-господарських процесів та підвищення конкурентоздатності за рахунок використання цифрових технологій. Цифровізація надасть внутрішньому ринку України нових конкурентних якостей за рахунок масштабного перетворення існуючої аналогової соціально-економічної системи у цифровий формат, який може стати трансформаційним ядром створення нових робочих місць і формування нових тенденцій інвестиційного розвитку.

Сьогодні в Україні існує нерівномірність у залученні цифрових технологій в залежності від галузі і сектору економіки. Наприклад, найбільш розвинутою в аспекті цифровізації є фінансова сфера, а, для прикладу, промисловий сектор істотно відстає (рис. 3.2.).

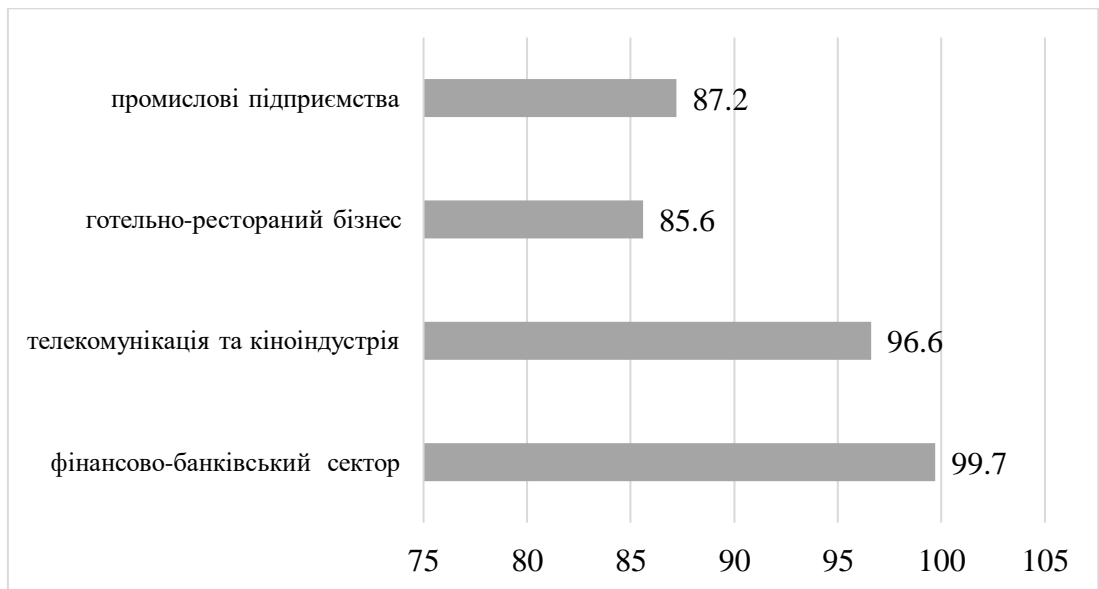

Рис. 3.2. Використання інформаційно-комунікаційних технологій вітчизняним підприємствами

Джерело: складено автором на основі [121]

Слід відмітити, що Україна за ступенем цифровізації економіки відстає не лише від розвинених країн, але й від країн, що розвиваються, включаючи географічних сусідів. Так, за даними World Digital Competitiveness Ranking у 2021 році Україна займала 54 місце, поступаючись росії (43 місце) та Казахстану (32) [120]. У рейтинги за 2022 та 2023 роки Україну (як і росію) не включено через неможливість отримання перевірених даних. Така ситуація свідчить про те, що розвиток цифрових технологій в Україні поки що не має значного впливу на зростання обсягів випуску товарів і послуг, та не призводить до зростання цифрової доданої вартості та ВВП. Причиною цього є «цифровізація споживання» за рахунок високотехнологічного імпорту та цифрових послуг, а не за рахунок власного виробництва товарів і послуг, пов'язаних із цифровою економікою.

В Україні перед початком повномасштабного вторгнення працювало більше 7 тис. філій іноземних ТНК в різних секторах економіки (рис. 3.3.).

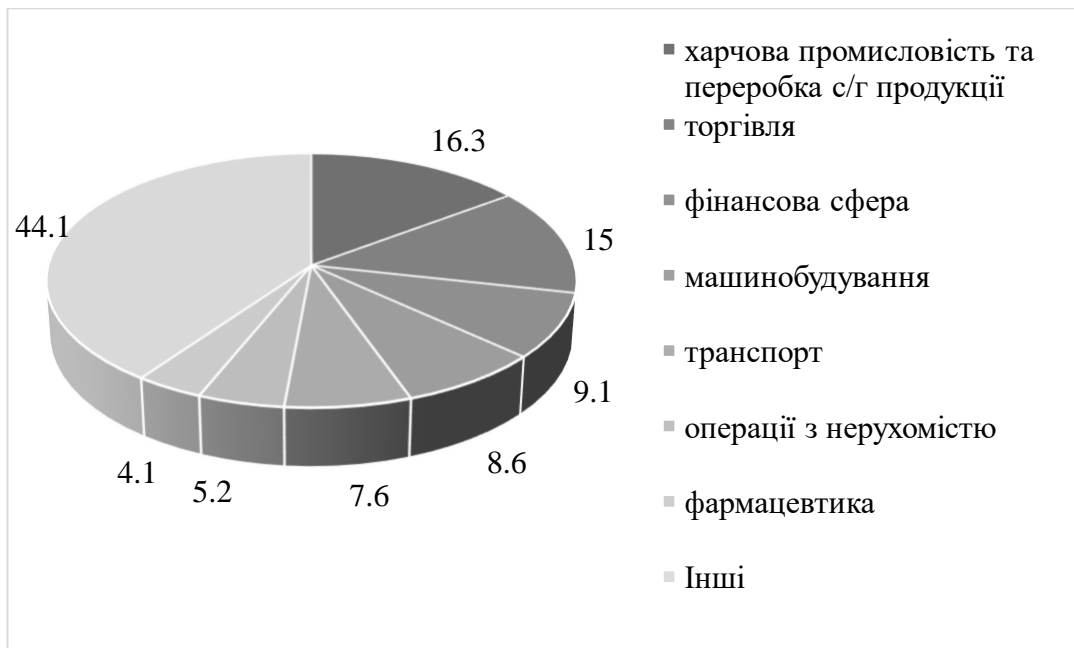

Рис. 3.3. Структура філій ТНК в Україні за секторами економіки

Джерело: складено автором на основі [56]

Зважаючи на те, що ТНК активно використовують цифрові технології у своїй діяльності, тому цілком логічно, що їх філії в Україні активно використовують цифрові технології. Вітчизняні компанії можуть використовувати досвід і практику застосування можливостей та інструментів цифрових технологій міжнародних ТНК у своїй діяльності.

24 лютого 2022 року в Україні розпочалася повномасштабна війна, яка негативно вплинула на всі сфери життя суспільства, на всі сегменти та сектори економічної системи без виключення. Економічна система України зазнала найбільш масштабних руйнувань з часів Другої світової війни, це охоплює знищення інфраструктурних об'єктів, руйнування логістичних ланцюгів тощо. Україна також втрачає ресурси через релокацію бізнесу в інші країни, це негативно впливає на наповнення бюджету. На жаль, війна ще триває, лише після Перемоги можна буде визначити розмір заподіяних збитків.

Але на сучасному етапі вже необхідно розробляти плани післявоєнного відновлення всіх без виключення галузей економіки, та вживати заходи із підтримки українських національних і локальних підприємств, адже під час ведення активних бойових не слід очікувати активного залучення

інвестиційних ресурсів від іноземних інвесторів. В таких умовах одним із важливих інструментів відновлення економічної стабільності може стати цифровізація економіки.

У повоєнному відновленні України державі необхідно змінити підхід до залучення інвестиції в економічну інфраструктуру. Уряд повинен зосередитися на вдосконаленні регіональних взаємодій, що у свою чергу, призведе до економічного зростання через синергічні ефекти. Доцільно залучати інвестиції у ті галузі економіки, які можуть швидко розвиватися і якими бракує залучення інвестиційних ресурсів, наприклад, біомедицина, управління кліматом, освоєння космосу, військова справа, розвиток нових видів енергії (зелена енергетика), впровадження соціальних інновацій та інструментарію управління соціальними системами. Для цього важливо формувати сприятливі умови, наприклад за допомогою формування цифрових екосистем. Цифрова екосистема – це структура взаємопов'язаних ресурсів інформаційних технологій, які можуть функціонувати як система [98, с. 30]. Цифрові екосистеми формуються із пулу постачальників, клієнтів, інноваційних технологій. Тобто цифрова екосистема є мережею операторів ринку або продуктів.

Широкого поширення цифрові екосистеми набувають в електронній торгівлі. Після 24 лютого 2022 року (початок повномасштабної війни в Україні) суб'єкти господарювання в сегменті електронної комерції в Україні зазнали великих фінансових збитків. Протягом березня – травня 2022 року всі бізнес-організації в сегменті Інтернет – торгівлі втратили понад 80% клієнтів, а чистий дохід даних компаній у перший тиждень скоротився на 92%. Проте до кінця березня 2022 було вже відмічене зростання доходів та кількості звернень, це стосується таких категорій товарів, як «товари для тварин», «косметичні товари», «товари для дому» тощо.

Наразі, не зважаючи на активні бойові дії в країні, електронна комерція в Україні активно розвивається і стає все більш популярною серед населення. В Україні також активно розвивається ринок онлайн - супермаркетів, що

пропонують широкий асортимент товарів для дому, продуктів харчування та напоїв, засобів гігієни. Згідно з дослідженням, проведеним Soul Partners та Baker Tilly Ukraine [посилання], ринок електронної комерції у 2023 році досягнув 10,1% обсягів обороту роздрібною торгівлі в Україні. Прогнозується, що у 2024 році обсяг і частка операцій ринку електронної комерції зростуть до 10,6% відповідно (рис. 3.4.).

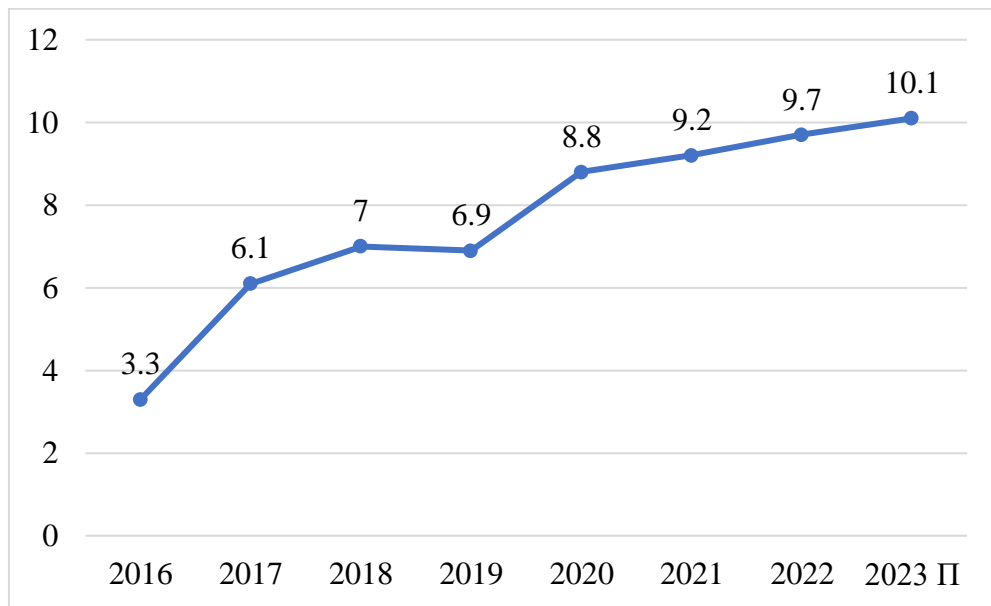

Рис. 3.4. Динаміка частки ринку електронної комерції в роздрібній торгівлі

Джерело: складено автором на основі [123]

Отже, однією з основних переваг цифрових екосистем є використання інноваційних ресурсів, про що свідчить досить велика кількість впроваджених технологічних стартапів. Успіх екосистеми може залежати від обсягів залучених інвестиційних ресурсів з метою підвищення рівня її інноваційності, оскільки інноваційний потенціал має властивості до накопичення, що в подальшому сприятиме розвитку бізнесу та підвищенню його конкурентоспроможності на ринку товарів та послуг.

З однієї сторони, цьому сприяють можливості швидкого та маловитратного обміну цифровими ресурсами, а з іншої, – розширенню партнерських взаємодій та доступу до послуг розробників програмного

забезпечення та інструментів штучного інтелекту, кожен учасник має власну інфраструктуру, ресурси, перспективні ідеї на інтеграцію. Основні переваги цифрових екосистем полягають у тому, що вони забезпечують гнучкість ланцюжків поставок та найбільш ефективно задовольняють потреби клієнтів, мінімізують ризики.

3.2 Формування міжнародної інвестиційної стратегії ТНК в умовах цифровізації економіки України

У параграфі 2.2 ми розглядали інвестиційні стратегії компаній Samsung Electronics та Apple, тому доцільно на їх прикладі розглянути формування міжнародної інвестиційної стратегії ТНК в умовах цифровізації економіки України. Однак, зважаючи на те, що Apple в не представлена в Україні Є офіційне представництво компанії, але воно здійснює обмежену діяльність, зупинимось докладніше на особливостях формування міжнародної інвестиційної стратегії Samsung Electronics, яка на вітчизняному ринку здійснює свою діяльність у формі дочірньої компанії ТОВ «Самсунг Електронікс Україна Компані», яка підпорядковується європейському офісу Samsung. В Україні представником корпорації Samsung Electronics є ТОВ «Самсунг Електронікс Україна Компані» зареєстроване 18.08.2008 р. (офіс Samsung в Україні відкрили в 1996 році).

Слід відмітити, що Samsung Electronics використовує змішану інвестиційну стратегію, яка варіюються в залежності від ситуації в приймаючих країнах. В Україні в структурі Samsung виділені два операційні підрозділи: підрозділ продажів та маркетингу, науково-дослідний підрозділ.

Проаналізуємо динаміку фінансових результатів ТОВ «Самсунг Електронікс Україна Компані» за 2017-2021 рр. (рис. 3.5.).

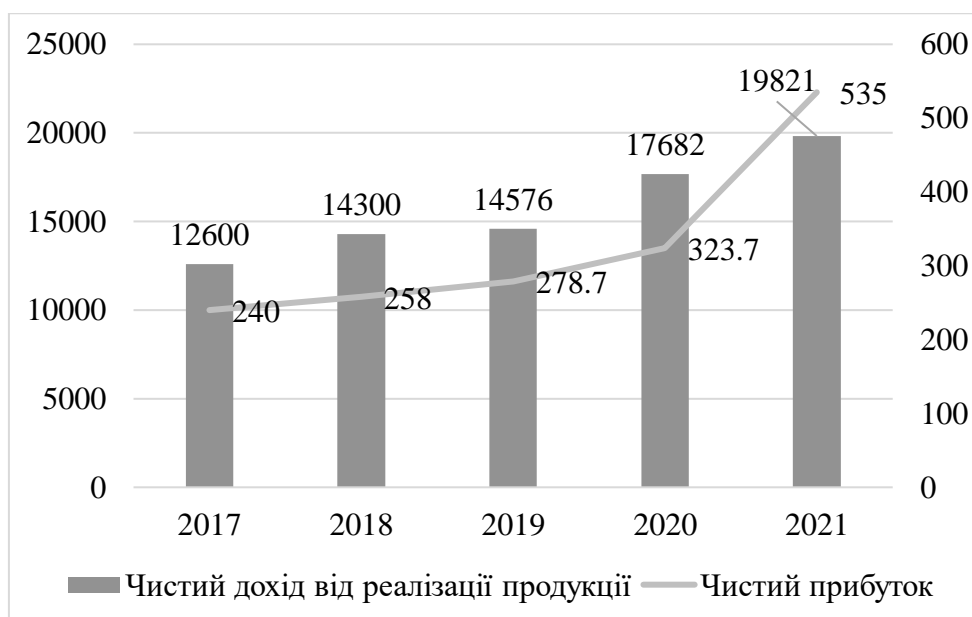

Рис. 3.5. Динаміка фінансових результатів ТОВ «Самсунг Електронікс Україна Компані» за 2017–2020 рр., млн. грн.*

Джерело: складено автором на основі [124]

*інформація за 2022-2023 рр. у вільному доступі не надається

Як бачимо з рисунку 3.6, чистий дохід від реалізації продукції ТОВ «Самсунг Електронікс Україна Компані» за аналізований період зріс на 57,3%, що демонструє збільшення обсягів реалізації продукції через підвищення попиту. Крім того, можна відмітити тенденцію до зростання показника чистого прибутку компанії. Так, чистий прибуток компанії за період 2017-2021 рр. зріс у 2,2 рази. Таким чином, щорічне збільшення фінансових результатів ТОВ «Самсунг Електронікс Україна Компані» доводить ефективність обраної стратегії діяльності на українському ринку.

З початком повномасштабного вторгнення компанія Samsung перевела всіх своїх працівників на дистанційний формат роботи, проте залишилася в Україні. За даними YouControl, чистий дохід ТОВ «Самсунг Електронікс Україна Компані» у 2022 році склав 14,1 млрд грн., а у 2023 році - 19,7 млрд грн., що демонструє перевищення показників довоєнного періоду. Проте в даних тенденціях слід також зазначити вплив валютного курсу – відбулось підвищення курсу іноземної валюти, що в свою чергу спричинило зростання чистих доходів компанії.

У 2023 році компанія в Україні вивела кілька нових продуктів – бездротовий вертикальний пілосос із функціоналом на основі штучного інтелекту Bespoke Jet™ AI, смартфони Galaxy Fold5 і Galaxy Flip5, портативний проєктор The Freestyle другого покоління, серію годинників Galaxy Watch6 та преміальні планшети Galaxy Tab S9.

Компанія Samsung Electronics є однією з лідерів на технологічному ринку, яка у власних дослідницьких центрах розробляє новітні рішення у сфері передових технологій. Стратегія цифрових рішень змінює продукцію компанії, стимулюючи впровадження диверсифікованих продуктів та послуг у комплексні рішення. Одночасно удосконалюються існуючі продукти і послуги завдяки накопиченню інформації і досвіду, що додає вартості продукції компанії Samsung. Цифрові рішення у майбутньому трансформують бізнес-модель компанії Samsung у такий спосіб, що основні доходи приноситьимуть не типові угоди на збут продукції, а більш цінні з точки зору інноваційної компоненти пропозиції (наприклад, платна підписка на послуги штучного інтелекту), які будуть забезпечувати отримання чистого доходу на регулярній основі.

Перспективи розвитку інвестиційної діяльності компанії Samsung на території України матимуть наступні позитивні наслідки для української економіки:

- вкладення капіталу в економіку країни, приплив прямих іноземних інвестицій;
- збільшення ВВП;
- забезпечення робочих місць та високої заробітної плати;
- впровадження ноу-хау, інновацій, нових розробок у сфері телекомунікаційних пристроїв, електроніки, побутової техніки, новітніх способів виробництва продукції;
- отримання вітчизняними фахівцями галузі навичок іноземного досвіду;
- збільшення зовнішньоторговельного обороту в країні;

– податкові надходження до бюджету країни.

Для компанії Samsung доцільно запропонувати наступні компоненти стратегії цифровізації.

Рис 3.6. Основні компоненти стратегії цифровізації Samsung в Україні

Джерело: складено автором

Фінансові компоненти спрямовані на підтримку конкурентоспроможності підприємства за рахунок формування стійкого потоку грошових коштів від основної та допоміжної діяльності. Компанія Samsung зацікавлена у зниженні поточних витрат на виробництво і розподіл

продукції, а також витрат на управління та контроль бізнес-процесів. Ця фінансова мета може бути реалізована заходами з управління ресурсами компанії і оборотним капіталом, метою яких є підвищення швидкості оборотності ресурсів, а також визначення конкретного рівня рентабельності, яке відображає очікування менеджменту щодо ефективності роботи компанії.

Іншими фінансовими цілями компанії передбачається підвищення вартості бізнесу. Позиціонування проєктів із цифровізації в зовнішньому інформаційному середовищі здатне підвищити інвестиційну привабливість компанії, а також забезпечити зростання операційного прибутку і дивідендів. Фінансовими цілями є також формування нових потоків доходів за рахунок диверсифікації продукції або підвищення конкурентоспроможності вже наявних продуктів, наприклад, на основі цифрового управління якістю продукції.

Організаційні та технічні компоненти стратегії цифровізації допомагають компанії визначити поточний рівень зрілості та стан внутрішнього середовища на предмет відповідності очікуванням стейкхолдерів і визначити ключові напрями розвитку компанії в цифровій економіці. Компанія може характеризуватися базовим, керованим або просунутим рівнем зрілості, який може бути визначено на основі аналізу внутрішнього середовища. Після визначення рівня зрілості формується набір заходів, які дадуть змогу сформувати портфель проєктів для поліпшення цифрової інфраструктури компанії та інтеграції стратегії цифровізації в загальну стратегію розвитку. Результатом роботи над організаційними і технічними компонентами та стратегічного планування щодо впровадження цифровізації є розробка дорожньої карти впровадження технології, яка містить основні етапи реалізації стратегії цифровізації, ключові заходи, а також показники ефективності, які характерні для кожного з проєктів.

Інноваційні компоненти стратегії цифровізації актуалізують проблеми мотивації та залученості персоналу в розвиток та ефективне використання компонентів цифрової інфраструктури компанії. Проєкти з цифровізації у

великих компаніях завжди спираються на доопрацьовані для компанії рішення, які покликані поліпшити відповідність ресурсів організаційним можливостям, а також цілям, які поставили менеджери перед командою з управління цифровою трансформацією.

Таким чином, активізація цифрових технологій в інвестиційній діяльності компанії Samsung відображає інтенсивність її зусиль щодо залучення наявних ресурсів в інвестиційний процес для досягнення оптимального рівня реалізації своїх інтересів, в результаті чого досвід, знання, професійні компетенції, інтуїція, що розвиваються завдяки емоційному інтелекту, який залежить від інтелектуального потенціалу компанії.

3.3. Оцінювання ефективності міжнародної інвестиційної стратегії ТНК

Вкладання інвестиційних ресурсів в проекти компанії Samsung по реалізації стратегії цифрових рішень передбачає досягнення нею певних технологічних, економічних, соціальних, екологічних ефектів, які показано на рис. 3.7.

Ці ефекти переважно досягаються шляхом реалізації наступних ініціатив:

- соціальні – шляхом удосконалення існуючих і розробки нових мобільних додатків, розвитку цифрових технологій, подальшого розширення інформатизації суспільних взаємодій;

- економічні – за рахунок розширення інформаційного простору, автоматизації і роботизації виробничих процесів, скорочення часу на виконання операцій, зниження накладних витрат, удосконалення системи управління, використання механізмів трансферу технологій;

- технологічні – шляхом використання технологій штучного інтелекту, машинної взаємодії, 3D-технологій, імерсивних технологій, смарт - устаткування;

– екологічні – за допомогою екологізації виробничих процесів, використання альтернативних джерел енергії, запровадження цифрових екосистем.

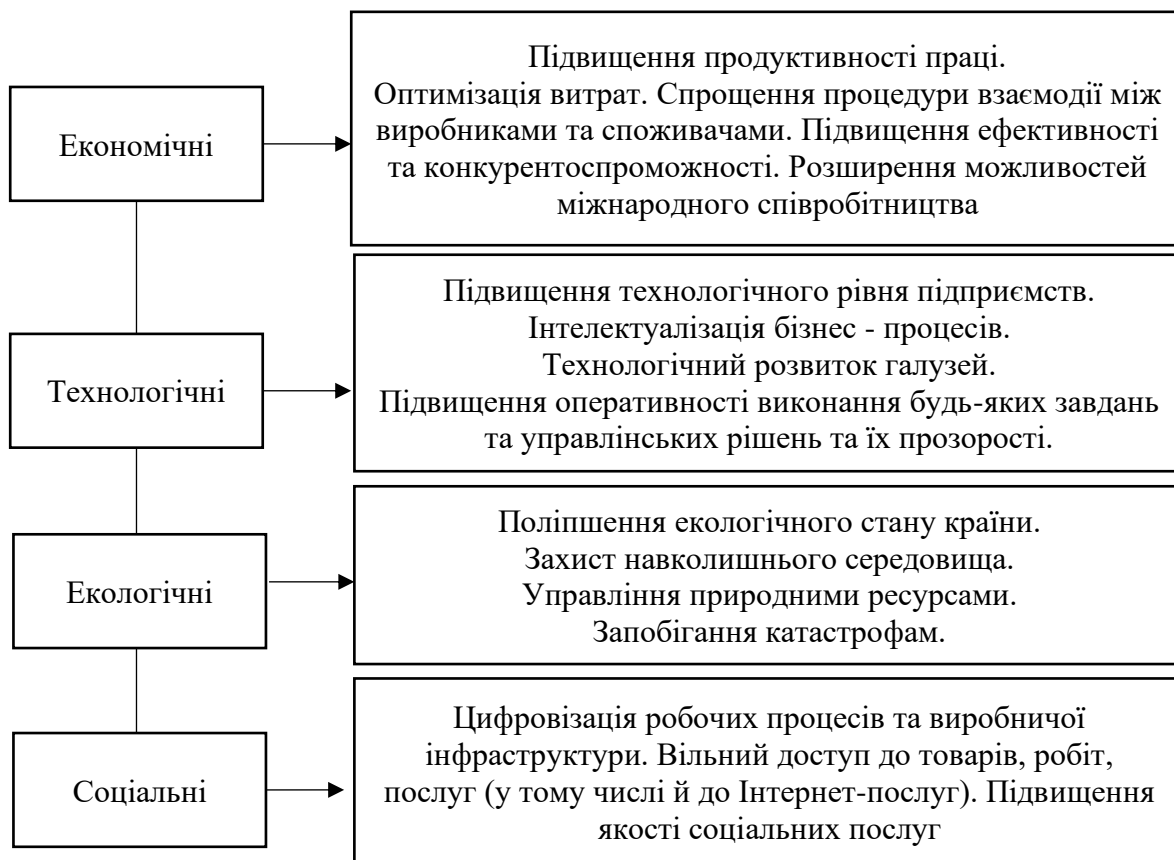

Рис. 3.7. Очікувані ефекти від реалізації інвестиційної стратегії компанії Samsung в умовах цифровізації

Джерело: побудовано автором на основі [23]

Для компанії Samsung важливо зберегти лідируючі позиції на ринку смартфонів, проте за підсумками 2023 року лідерство в даному сегменті сектору здобула компанія Apple. Тому наразі значні інвестиційні ресурси направляються на реалізацію проекту, пов'язаного із випуском на ринок нового продукту Samsung Galaxy S25, в якому акцент зроблений на технології використання можливостей штучного інтелекту. Проте, як показала практика, за період користування смартфоном Samsung Galaxy S24 протягом двох місяців (продажі почалися на початку лютого 2024 року) існують певні проблеми у роботі систем штучного інтелекту. Крім того, концепт використання

можливостей ШІ був частково запозичений у компанії Google. Тому Samsung поставив перед собою мету щодо удосконалення існуючих сервісів ШІ та доповнення інтерфейсу новими сервісами власної розробки. Для цього Samsung розширяє власні дослідницькі можливості.

Оцінювання ефективності міжнародної інвестиційної стратегії компанії Samsung в напрямку цифровізації економіки здійснимо на прикладі проекту науково-дослідного підрозділу компанії в Україні. Це проект розробки мобільного рішення на основі можливостей штучного інтелекту для швидкого і легкого створення 3D-контенту на смартфонах Samsung. Дане рішення буде доповненням до системи інструментів ШІ Samsung Galaxy S24 та майбутніх Samsung Galaxy S25, які вийдуть в наступному році (рис. 3.8).

Рис. 3.8. Фрагмент презентації майбутнього проекту створення 3D-контенту в смартфонах Samsung

Джерело: [116]

Загалом цикл розробки мобільного рішення на основі штучного інтелекту займе 9 місяців (табл. 3.1.).

Таблиця 3.1.

Етапи розробки мобільного рішення на основі штучного інтелекту для створення 3D-контенту

№	Етап	Тривалість, місяці								
		1	2	3	4	5	6	8	9	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	

1	Проектування інтерфейсу	x							
2	Програмування мобільного рішення для системи Android		x	x	x	x			
3	Програмування мобільного рішення для оболонки OneUI 6.2		x	x	x	x			
4	Програмування серверної частини проекту						x	x	
5	тестування								x
6	технічна підтримка	x	x	x	x	x	x	x	x
7	просування	x	x	x	x	x	x	x	x

Джерело: складено автором

Вартість та терміни розробки мобільного рішення на основі штучного інтелекту безпосередньо залежать від складності проекту. Одним із найважливіших етапів у розробці такого застосунку є визначення платформи, на якій такий застосунок працюватиме (наразі смартфони Samsung Galaxy працюють на мобільній операційній системі Android з власною фірмовою оболонкою OneUI).

Важливе значення має і система тестування програми. Після проведення всіх тестових процедур та усунення виявлених багів, проводиться реєстрація програми, її реліз та розміщення в смартфонах Samsung (через попередню інсталяцію в актуальних флагманах, або оновлення в попередніх моделях). Наразі останні мобільні рішення штучного інтелекту, які використовуються Samsung Galaxy S24, в магазинах мобільних додатків недоступні.

Інформація про обсяг інвестиційних ресурсів, необхідних для реалізації даного інвестиційного проекту, приведена в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2.

Потреба в інвестиційних ресурсах для розробки мобільного рішення на основі штучного інтелекту для створення 3D-контенту

№	Етап	Вартість тис. дол. США.
1	2	3
1	Проектування інтерфейсу додатку	12000
2	Програмування мобільного рішення для системи Android	9000
3	Програмування мобільного рішення для оболонки OneUI 6.2	7500
4	Програмування серверної частини проекту	2000
5	тестування	4000
6	технічна підтримка	2000

7	Разом	36500
---	-------	-------

Джерело: складено автором

Оцінка економічної ефективності інвестиційного проєкту зі створення мобільного рішення на основі штучного інтелекту передбачає зіставлення витрат та приросту чистого доходу через його впровадження. Продаж мобільного рішення на основі штучного інтелекту на офіційних сайтах продажу мобільного контенту Galaxy Store і Google play не планується. Мобільний застосунок буде встановлений на смартфонах Samsung Galaxy S25, доступний в оновленнях на смартфонах Samsung Galaxy S24 та попередніх версій. Тому для оцінки ефективності даного інвестиційного проєкту скористаємось даними аналітичних досліджень, які свідчать, що створення такого продукту в середньому дає змогу компанії збільшити обсяги продажів від 5% до 50% залежно від сфери діяльності компанії і організації рекламної компанії.

Виходячи зі специфіки діяльності компанії Samsung, а також з огляду на те, що дане рішення не має рекламного характеру, оскільки входить до загальної системи штучного інтелекту Galaxy AI, та не буде позиціонуватися як окремий продукт на ринку, то візьмемо мінімальний рівень приросту продажів від впровадження даного доповнення до Galaxy AI – на рівні 1% від доходу від реалізації смартфонів компанії Samsung з системою штучного інтелекту Galaxy AI протягом найближчих 5 років.

Прогноз приросту прибутку розраховано виходячи з того, що середній відсоток чистого прибутку відносно валового доходу загалом по ТОВ «Самсунг Електронікс Україна Компані» згідно з даними 2021 р. становив 2,7% (дані за 2022-2023 рр. не опубліковані у вільному доступі). Розрахунок економічного ефекту даного інвестиційного проєкту наведено в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3.

Розрахунок економічного ефекту від інвестиційного проекту
впровадження мобільного рішення на основі штучного інтелекту для
створення 3D-контенту, тис. USD

№	Показники	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Витрати на проектування інтерфейсу програми	3000	-	-	-	-	-
2	Витрати на програмування мобільного рішення для системи Android	9000	-	-	-	-	-
3	Витрати на програмування мобільного рішення для оболонки OneUI 6.2	9000	-	-	-	-	-
4	Витрати на програмування серверної частини проекту	7500	-	-	-	-	-
5	Витрати на тестування	2000	-	-	-	-	-
6	Витрати на технічну підтримку	-	4000	4000	4000	4000	4000
7	Витрати на просування	-	2000	2000	2000	2000	2000
8	Всього витрати, тис. дол США	30500	6000	6000	6000	6000	6000
9	Фінансовий результат до впровадження інновацій, тис. дол США	13370					
10	Прогноз приросту фінансового результату, %	x	1	1	1	1	1
11	Прогноз фінансового результату, тис. дол США	x	13504	13639	13775	13913	14052
12	Приріст фінансового результату, тис. дол США	x	134	135	136	138	139
13	Економічний результат, тис. дол США	-30500	7504	7639	7775	7913	8052
14	Чиста приведена вартість, тис. дол. США	8382					
15	Період окупності, років	3,92					

Джерело: складено автором

Приріст чистого прибутку визначається як різниця між приростом чистого доходу і витратами на реалізацію проекту в конкретному році. Економічний ефект визначений як кумулятивна різниця між приростом річного доходу і витратами на реалізацію проекту. Чистий прибуток ТОВ «Самсунг Електронікс Україна Компані» в 2021 році склав 535 млн. грн. або 13,37 млн. USD. Як бачимо із розрахунків, період окупності розробки мобільного рішення на основі штучного інтелекту для створення 3D-контенту складає 3,92 роки. Чиста приведена вартість складає 8382 тис. дол. США.

Таким чином, проект є привабливим з економічної точки зору та рекомендується до впровадження.

Висновок до розділу 3.

Розвиток внутрішнього ринку України протягом тривалого часу відчуває негативний вплив деструктивних факторів переважання сировинного виробництва, довготривалої деіндустріалізації, скорочення наукового потенціалу, кадрових втрат, морального і фізичного зносу основних засобів. Це все спричиняє низьку інвестиційну привабливість країни, яка в свою чергу обумовлює стабільно низький ступінь нагромадження капіталу в структурі ВВП. Для того, щоб забезпечити структурні зміни на внутрішньому ринку України, необхідне створення ринкових стимулів та мотивацій для становлення цифрової економіки. Важливе місце у трансформаційних процесах займають питання впровадження цифрових технологій та розвитку цифрової інфраструктури, оскільки ці фактори визначають критичні точки стимулювання внутрішнього ринку щодо виробництва високотехнологічної продукції, сприяють підвищенню його ефективності і конкурентоздатності, покращенню інвестиційної привабливості. За допомогою цифрових технологій можна інтегрувати виробничі процеси різних сегментів внутрішнього ринку в єдиний інформаційний простір. Що в свою чергу, обумовлює формування інституційних можливостей відносно більш узгодженої моделі модернізації внутрішнього ринку із врахуванням моделей цілісного управління його розвитком за рахунок залучення інвестицій, активізації інновацій, цифровізації та інформаційних технологій.

Samsung Electronics використовує змішану інвестиційну стратегію, яка варіюється в залежності від ситуації в приймаючих країнах. В Україні в структурі Samsung виділені два операційні підрозділи: підрозділ продажів та маркетингу, науково-дослідний підрозділ. Компанія Samsung Electronics є однією з лідерів на технологічному ринку, яка у власних дослідницьких

центрах розробляє новітні рішення у сфері передових технологій. Стратегія цифрових рішень змінює продукцію компанії, стимулюючи впровадження диверсифікованих продуктів та послуг у комплексні рішення. Одночасно удосконалюються існуючі продукти і послуги завдяки накопиченню інформації і досвіду, що додає вартості продукції компанії Samsung. Цифрові рішення у майбутньому трансформують бізнес-модель компанії Samsung у такий спосіб, що основні доходи принеситимуть не типові угоди на збут продукції, а більш цінні з точки зору інноваційної компоненти пропозиції (наприклад, платна підписка на послуги штучного інтелекту), які будуть забезпечувати отримання чистого доходу на регулярній основі. До реалізації пропонується проект з розробки мобільного рішення на основі штучного інтелекту для створення 3D-контенту. Період окупності розробки мобільного рішення складає 3,92 роки. Чиста приведена вартість складає 8382 тис.дол.США. Таким чином, проект є привабливим з економічної точки зору та рекомендується до впровадження.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного в магістерській роботі дослідження особливостей реалізації інвестиційних стратегій ТНК в умовах цифровізації можна зробити наступні висновки.

Транснаціональні компанії є основою фінансово-інвестиційної взаємодії суб'єктів у світовій економіці. Транснаціональні корпорації – це великі компанії, здійснення бізнес-операцій яких організовано в декількох країнах. Транснаціональна корпорація може бути визначена як компанія, яка здійснює прямі інвестиції в більш ніж одну країну світу, тобто володіє чи контролює активи, що приносять дохід у декількох країнах, і, таким чином бере участь у міжнародному виробництві. На ТНК припадає більша частина прямих іноземних інвестицій, які можна розглядати як інвестиційний портфель, що містить наступні компоненти, - технології, управлінські та організаційні навички тощо, що є необхідними для розвитку країн, що розвиваються. Основними ознаками ТНК є: філії або дочірні підприємства повинні перебувати у двох і більше країнах; частка зарубіжних активів має бути не меншою за 25–30% від загальної вартості активів корпорації; обсяг чистого доходу на зовнішніх ринках має становити 1/3 від усього обороту компанії.

Міжнародну інвестиційну стратегію ТНК слід розглядати як спосіб досягнення і фінансування її довгострокових цілей розвитку на міжнародних ринках з метою ефективною алокації активів. Сьогодні ТНК можуть формувати свої міжнародні інвестиційні стратегії, виходячи із загальної стратегії розвитку, національного законодавства, ТНК активно застосовують такі стратегії реального інвестування як greenfield та brownfield інвестицій, спільної підприємницької діяльності, реінвестування, злиття та поглинання, вертикальних та горизонтальних інвестицій та стратегії портфельного інвестування такі, як активна, пасивна, агресивна, консервативна, збалансована.

Процес організації інвестиційної діяльності ТНК є сукупністю практичних дій, які пов'язані із мобілізацією її інвестиційних ресурсів та їхньою трансформацією в інвестиційні вкладення для приросту інвестованого капіталу, одержання інвестиційного прибутку та збільшення ринкової вартості корпорації. Розвиток інформаційного суспільства відбувається у форматі концепцій четвертої промислової революції, для позначення та опису якої використовується термін «Індустрія 4.0». Проте «Індустрія 4.0» є лише частиною процесу переходу до п'ятої промислової революції, яка передбачає об'єднання людського інтелекту, творчих здібностей із можливостями інформаційних систем та технологій для підвищення ефективності бізнес-процесів. Головною проблемою в «Індустрії 4.0» є автоматизація бізнес-процесів, а «Індустрія 5.0» передбачає досягнення максимально можливого синергетичного ефекту між фахівцями певної галузі та автономними машинами та пристроями.

Інвестиційні стратегії було розглянуто на прикладі конкретних транснаціональних корпорацій: Samsung Electronics та Apple. Корпорація Samsung – світовий лідер у сфері виробництва напівпровідників, побутової електроніки, телекомунікацій та медіа-технологій. Samsung сьогодні є могутнім технологічним гігантом, який має свої виробництва в усіх частинах світу. Apple – це американська технологічна компанія з офісом у м. Купертіно (Каліфорнія), якою проектується та розробляється побутова електроніка, програмне забезпечення та програмуються онлайн-сервіси. Apple стала відомою завдяки виробництву технічно передових мобільних телефонів, відомих як iPhone. Найважливішою складовою інвестиційної стратегії Apple є постійне впровадження у свої продукти новаторських технологій.

Необхідно відмітити позитивний вплив цифровізації на трансформацію міжнародних інвестиційних стратегій ТНК. Завдяки поширенню цифрових технологій для ТНК відкриваються нові можливості у здійсненні інвестиційної діяльності та реалізації інвестиційних та інноваційних ініціатив. Цифрові технології в діяльності компаній Apple та Samsung дозволяють

підвищити ефективність операційних процесів всіх типів, скоротити витрати, відкривають нові можливості для створення цифрових продуктів та послуг.

Сьогодні в Україні існує нерівномірність у залученні цифрових технологій в залежності від галузі і сектору економіки. Наприклад, найбільш розвинутою в аспекті цифровізації є фінансова сфера. Метою цифровізації економіки України є цифрова трансформація існуючих та формування нових секторів економіки, створення сучасного цифрового простору та цифрової інфраструктури з метою підвищення ефективності функціонування держави та бізнесу і покращення добробуту населення. Розвиток внутрішнього ринку України протягом тривалого часу відчуває негативний вплив деструктивних факторів переважання сировинного виробництва, довготривалої деіндустріалізації, скорочення наукового потенціалу, кадрових втрат, морального і фізичного зносу основних засобів. Це все спричиняє низьку інвестиційну привабливість країни, яка в свою чергу обумовлює стабільно низький ступінь нагромадження капіталу в структурі ВВП. Для того, щоб забезпечити структурні зміни на внутрішньому ринку України, необхідне створення ринкових стимулів та мотивацій для становлення цифрової економіки. Важливе місце у трансформаційних процесах займають питання впровадження цифрових технологій та розвитку цифрової інфраструктури, оскільки ці фактори визначають критичні точки стимулювання внутрішнього ринку щодо виробництва високотехнологічної продукції, сприяють підвищенню його ефективності і конкурентоздатності, покращенню інвестиційної привабливості.

Samsung Electronics використовує змішану інвестиційну стратегію, яка варіюється в залежності від ситуації в приймаючих країнах. В Україні в структурі Samsung виділені два операційні підрозділи: підрозділ продажів та маркетингу, науково-дослідний підрозділ. Компанія Samsung Electronics є однією з лідерів на технологічному ринку, яка у власних дослідницьких центрах розробляє новітні рішення у сфері передових технологій. Стратегія цифрових рішень змінює продукцію компанії, стимулюючи впровадження

диверсифікованих продуктів та послуг у комплексні рішення. Одночасно удосконалюються існуючі продукти і послуги завдяки накопиченню інформації і досвіду, що додає вартості продукції компанії Samsung. Цифрові рішення у майбутньому трансформують бізнес-модель компанії Samsung у такий спосіб, що основні доходи принеситимуть не типові угоди на збут продукції, а більш цінні з точки зору інноваційної компоненти пропозиції (наприклад, платна підписка на послуги штучного інтелекту), які будуть забезпечувати отримання чистого доходу на регулярній основі.

До реалізації пропонується проект з розробки мобільного рішення на основі штучного інтелекту для створення 3D-контенту. Період окупності розробки мобільного рішення складає 3,92 роки. Чиста приведена вартість складає 8382 тис.дол.США. Таким чином, проект є привабливим з економічної точки зору та рекомендується до впровадження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алішов Г.Н. Сучасні тенденції діяльності транснаціональних компаній, які оперують на ринку продуктів харчування України. Актуальні проблеми економіки. 2018. №1. С. 4-12.
2. Аудит економіки України 2030. Кабінет міністрів України. 2020. 123с.
3. Батченко Л. В., Жаріков А. Є. Транснаціоналізація української економіки – необхідність, зумовлена часом. Л. В. Батченко, А. Є. Жаріков. Держава та регіони. Сер., Економіка та підприємництво: науково-виробничий журнал. Запоріжжя, 2017. № 6. С. 12-17.
4. Бех К. А. Глобальні та локальні виміри маркетингового середовища ТНК. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2017. № 2(1). С. 140-144.
5. Бікулов Д. Т. Стратегічний менеджмент портфеля брендів структурного підрозділу ТНК на локальному ринку. Д. Т. Бікулов, В. А. Гаркуша, О. О. Головань, О. М. Олійник, С. В. Маркова. Наукові праці Національного університету харчових технологій. 2020. Т. 26, № 2. С. 80-89.
6. Біленький О. Ю. Аналіз конкурентних стратегій ТНК в умовах глобалізації економічної діяльності. Економічний аналіз. 2015. Т. 21, № 2. С. 36-41.
7. Богатирьов І. І. Регулювання фінансової діяльності європейських ТНК. Бізнес Інформ. 2017. № 3. С. 59-65.
8. Булкот О.В. Міжнародні інвестиційні стратегії транснаціональних корпорацій. Business Navigator № 4(53). 2023. С. 16-21
9. Булкот О. В. Міжнародна інвестиційна діяльність ТНК в умовах викликів цифрової економіки. Економічний простір. 2020. № 156. С. 32-36.
10. Бусарева Т. Г. Конкурентний потенціал ТНК: сутність та особливості формування. Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво. 2019. № 1. С. 10-17.

11. Бусарева Т. Г. Особливості злиттів та поглинань ТНК. Науковий погляд: економіка та управління. 2018. № 2. С. 21-28.
12. Бусарева Т. Г. Макрорегуляторне забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних ТНК. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип. 24(1). С. 64-70.
13. Бусарева Т. Г. Порівняльна характеристика крос-культурних особливостей формування систем управління знаннями ТНК. Інноваційна економіка. 2019. № 5-6. С. 101-105.
14. Васюк Є. А. Трансфертна політика ТНК: сутність та структура. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 15(1). С. 49-53.
15. Вектори економічного розвитку 2030. Кабінет міністрів України. Центр економічного відновлення. 2020. 416 с.
16. Венгер В. В. Особливості формування та розвитку транснаціональних корпорацій в умовах глобалізації. Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій. 2019. 2(4). С. 30-44.
17. Вишневський В. П., Вієцька О. В. Смарт-промисловість в епоху цифрової економіки: перспективи, напрями і механізми розвитку.: монографія. 2018. С. 192.
18. Вінник О. М. Цифрова економіка: проблеми комплексного правового забезпечення. Приватне право і підприємництво. 2018. Вип. 18. С. 173-178.
19. Вовк С. Інтернаціоналізація інноваційної діяльності ТНК. СЖурнал європейської економіки. 2017. Т. 16, № 2. С. 224-240.
20. Галазюк Н. М. Вплив ТНК на формування конкурентного середовища країн світу. Н. М. Галазюк, О. Кулина. Економічні науки. Серія : Регіональна економіка. 2021. Вип. 18. С. 27-33.

21. Гаврилко Т.О. Транснаціоналізація економіки України в умовах глобальної конкуренції. Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право). 2017. № 2. – С. 159-164.
22. Гаврилко Т. О. Дослідження міжнародної інвестиційної діяльності ТНК в умовах глобальної конкуренції. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. 2017. Вип. 26(1). С. 34-37.
23. Гавука І. Прикладна апробація універсального способу оцінювання ефекту, отриманого внаслідок реалізації інвестиційних проектів, на будь-який рік їхнього життєвого циклу. Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія : Економіка АПК. 2019. № 26. С. 72-7
24. Головань О. О. Позиціонування в системі глокального менеджменту ТНК. О. О. Головань, О. М. Олійник, К. В. Сухарева, Н. М. Коваленко. Наукові праці Національного університету харчових технологій. 2018. Т. 24, № 3. С. 62-70.
25. Грант Роберт М. Сучасний стратегічний аналіз. М. Грант Роберт. Прогрес книга: Класика МВА. 2020. 672 с.
26. Даниленко А. І. Інвестиційні проекти та їхня роль у розвитку економіки України. Фінанси України. 2019. № 6. С. 7-22.
27. Данилюк-Черних І. М. Порівняльний аналіз джерел фінансування інвестиційних проектів. І. М. Данилюк-Черних, Р. І. Лазорко. Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Серія : Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості. 2020. № 1. С. 18-26
28. Деева Н.Е., Делейчук В.В. Механізми залучення інвестицій емітентами в умовах розвитку цифрової економіки. Київ: Молодий вчений, 2018. С. 670.
29. Демчук Н. І. Проектування та моделювання інвестиційної діяльності промислових підприємств. Приазовський економічний вісник. 2017. Вип. 1. С. 43-47

30. Дубей Ю. В. Суб'єкти техніко-технологічного розвитку: еволюція від окремої фірми до глобальних ТНК. Економічний вісник Дніпровської політехніки. 2020. № 3. С. 215-222.
31. Євсєєв С. Є. ТНК як суб'єкти зовнішньої політики держав. С. Є. Євсєєв, І. В. Тодріна. Сучасне суспільство. 2020. Вип. 1. С. 51-60.
32. Єгорова Г. А. Злиття та поглинання в Україні: проблеми визначення дефініцій та основні мотиви укладання угод. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2016. Вип. 6. С. 105-108.
33. Іванова М. О. Вплив ТНК на розвиток економіки України: переваги та недоліки. Європейський вектор економічного розвитку. Економічні науки. 2014. № 2. С. 88–95.
34. Іваненко О. В. Використання міжнародних стандартів в управлінні інвестиційними підприємницькими проектами. Економіка. Фінанси. Право. 2017. № 12(4). С. 4-7
35. Іщенко І. С. Ризики інвестиційних проектів. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки. 2018. № 5. С. 91-98.
36. Жекало Г. І. Цифрова економіка України: проблеми та перспективи розвитку. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип. 26(1). С. 56-60
37. Жиленко К. М. Гармонізація економічних інтересів ТНК в умовах економіки нового типу. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 4. С. 39–44.
38. Жиленко К. М. Передумови та перспективи інтеграції ТНК в процес системної трансформації економіки. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. 2018. Вип. 28(1). С. 24-27
39. Задоя А.О. З 18 Міжнародна інвестиційна діяльність: навчальний посібник. А.О. Задоя. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 122 с.

40. Карчева Г. Т., Огородня Д. В., Опенько В. А. Цифрова економіка та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки. Фінансовий простір. 2017. № 3. С. 13-23.

41. Кіреєв Д.Б. Розвиток цифрової економіки як елемент стратегії суспільного розвитку в Україні. Вчені записки ТНУ ім. В.І. Вернадського. Серія : Державне управління. 2019. Том 30(69). № 1. С. 38-44.

42. Колобердянко І. І. Особливості і проблеми управління людськими ресурсами в ТНК. І. І. Колобердянко, А. В. Кабаченко. Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. 2018. № 2. С. 136-143.

43. Коляденко С. В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні та світі. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2016. № 6. С. 105-112.

44. Кондратенко Н. О. Особливості управління реалізацією інвестиційних проектів на підприємстві. Н. О. Кондратенко, М. В. Волкова. Бізнес Інформ. 2019. № 6. С. 176-181

45. Конкурентоспроможність України: інформаційний огляд та ситуаційний аналіз. Департамент розвитку електронних комунікацій: періодичне видання. 2022. С. 33–40

46. Корогодова О. О. Принципи функціонування складних управлінських систем на прикладі транснаціональних компаній в умовах циркулярної економіки на засадах індустрії 4.0. О. О. Корогодова, Т. Є. Моїсеєнко. Підприємництво та інновації. 2019. Вип. 7. С. 85-91.

47. Кравчук О. Я. Інвестиції ТНК як фактор прискорення економічного розвитку вітчизняної економіки. Економічні науки. Серія : Економічна теорія та економічна історія. 2017. Вип. 14. С. 122-130.

48. Король М. М. Вплив іноземних ТНК на економіку України. М. М. Король, А. В. Добощ. Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. 2020. Т. 25, Вип. 3. С. 29-35.

49. Криклива М. О. Методи оцінки ефективності інвестицій в сучасних умовах ведення бізнесу. Молодий вчений. 2019. № 1 (65). С. 216-218.

50. Кучменко В. О. Оцінка інвестиційного проекту. В. О. Кучменко, І. Ю. Рудзей. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2017. № 2(2). С. 118-121

51. Левківський В. М. Глобальні тенденції інвестиційної діяльності ТНК у сучасних умовах. В. М. Левківський, А. В. Рибчук. Економічний форум. 2018. № 2. С. 57-63.

52. Лисиця Л. В. Класифікація інвестиційних проектів як теоретичне підґрунтя процесу інвестування. Управління розвитком. 2013. № 16. С. 126–128.

53. Лозова Г., Клименко В. Стимулювання розвитку цифрової інфраструктури в Україні. Економіка. Фінанси. Бізнес. Управління, матеріали І Міжнародного економічного форуму. За заг. ред. проф. А.І. Ігнатюк: К., 2019. Вип. І. Частина І. 154 с

54. Ляшенко В.І., Вишневецький О.С. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку: монографія. Київ: НАН України, Ін-т економіки пром-ті, 2018. 252 с

55. Максименко А. Проблеми і перспективи діяльності ТНК. Економічний аналіз. 2020. Том 30. № 3. С. 182-189.

56. Махова Л. В. Зміна векторів стратегічного розвитку ТНК під впливом глобальної трансформації зовнішнього середовища. Економічний простір. 2021. № 166. С. 18-23.

57. Мащенко С. О. Проблеми та перспективи діяльності ТНК на території України. С. О. Мащенко, Р. А. Алієв. Економічний простір. 2018. № 136. С. 45-52.

58. Мисливець В.О. Діяльність ТНК в умовах цифрової трансформації економіки. Національні економічні стратегії розвитку в глобальному середовищі: XII міжнародна науково-практична конференція, 14 травня 2021 р.: тези доп. К., 2021. С. 167-169.

59. Михайлишин Л.І. Транснаціоналізація світової економіки: інноваційний аспект: монографія. Л.І. Михайлишин. Вінниця: ДонНУ, 2016. 314 с.
60. Науменко Н. С. Міжнародні ТНК: механізм функціонування та вплив на сучасний інвестиційний ринок. Н. С. Науменко, Д. М. Збожна. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління. 2020. Т. 31(70), № 1. С. 8-14.
61. Наумова Л. М. Принципи регулювання діяльності ТНК в Україні у контексті забезпечення національних економічних інтересів. Вісник Херсонського національного технічного університету . 2020. № 1(2). С. 54-61.
62. Нікола С. О. Управління вартістю капіталу ТНК як основа фінансового забезпечення її діяльності. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип. 26(2). С. 22-26.
63. Носова О. В. Прямі іноземні інвестиції ТНК як фактор інноваційного розвитку. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Економічна. 2021. Вип. 100. С. 45-56.
64. Остропольська Є. В., Ашиткова Я. В., Черенкова В. Е., Гоптар Я. П. Зарубіжний досвід залучення інвестицій в інтелектуальний капітал. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 2. С. 12-16.
65. Ординський В. І. Інтернет-маркетинг як один із напрямів інвестування ТНК. В. І. Ординський, Ю. А. Шевченко. Інтелект ХХІ. 2019. № 6(2). С. 92-97.
66. Ороховська Л. А. Екологічні стратегії тнк в контексті концепції сталого розвитку. Л. А. Ороховська, У. П. Кошетар. Проблеми системного підходу в економіці. 2021. Вип. 1. С. 22-28.
67. Павлович О. Р. Особливості управління інноваціями в ТНК. О. Р. Павлович, К. В. Погосян. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. 2018. Т. 17, Вип. 2. С. 108-118.

68. Погрібний Д. І. ТНК як суб'єкти інноваційного розвитку в світовій економіці. Право та інноваційне суспільство. 2014. № 1. С. 12-21.
69. Побоченко Л. М. Оцінка інноваційних позицій ТНК розвинених країн світу. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. 2019. Вип. 4. С. 91-103.
70. Рижикова Н. І. Правові основи державного регулювання інвестиційної діяльності. Український журнал прикладної економіки. 2020. Том 5. № 3. С. 82–91.
71. Руденко С. Ю. ТНК як суб'єкт міжнародного бізнесу. С. Ю. Руденко, Р. В. Богданов, А. О. Філіповський. Сучасні питання економіки і права. 2020. Вип. 1. С. 178-186.
72. Руденко-Сударєва Л. В. Ефективність міжнародного інвестування ТНК у глобальному економічному середовищі. Л. В. Руденко-Сударєва, Ю. А. Шевченко. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. 2019. Вип. 35. - С. 4-11.
73. Рудейчук С. Сутність поняття інвестицій та їх класифікація: обліково-економічні аспекти. Економічний аналіз. 2013. Т. 12(2). С. 151-154.
74. Русин Р. С. Інвестиційні проекти: сутність та класифікація. Економічний вісник університету. 2016. Вип. 31(1). С. 177-183.
75. Савіцька С. І. Вплив податкової політики на інвестиційні процеси в Україні. Економічний простір. 2020. № 153. С. 118-122.
76. Савченко М. В. Злиття та поглинання як інструмент підвищення конкурентоспроможності компаній. М. В. Савченко, О. В. Шкуренко. Управління економікою: теорія та практика. 2019. С. 92-105
77. Сазонець І. Комерційна дипломатія в умовах торговельних війн ТНК та розвитку національних економік. І. Сазонець, Л. Тихончук. Актуальні проблеми державного управління. 2017. Вип. 4. -С. 83-89.
78. Семенова Т. В. Обґрунтування доцільності впровадження інвестиційних проектів в умовах невизначеності. Т. В.

Семенова, О. А. Беженова. Причорноморські економічні студії. 2019. Вип. 47(1). С. 172-176

79. Сигида Л. Індустрія 4.0 та її вплив на країни світу. Економіка і суспільство. 2018. Випуск 17. С. 58-64.

80. Стецюк П. А. Методичні особливості аналізу альтернативних інвестиційних проєктів. П. А. Стецюк, Д. О. Корсаков. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2019. № 4. С. 14-21.

81. Тимошенко О. В. Виклики та загрози четвертої промислової революції: наслідки для України. Бізнес Інформ. 2019. № 2. с. 21-29.

82. Транснаціональні корпорації. І.О. Давидова, К.Ю. Величко, О.І. Печенка – Харків: Видавництво «Форт», 2018. 175 с.

83. Чайкіна А. О. Індустрія 4.0: особливості цифрової трансформації України. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2021. Том 32 (71). № 3. С. 24-31.

84. Шевченко Ю. А. Інвестиційна стратегія ТНК в умовах сталого розвитку. Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. 2017. Т. 22, Вип. 6. С. 23-27.

85. Шевченко Ю. А. Імплементация концепції сталого розвитку у інвестиційній поведінці ТНК. Інтелект XXI. 2018. № 2. С. 154-157.

86. Industry 4.0. How Industry 4.0 technologies are changing manufacturing. URL: <https://www.ibm.com/topics/industry-4-0>

87. Calvet A. L. A Synthesis of Foreign Direct Investment Theories and Theories of the Multinational Firm. Vol. 12, No. 1, Tenth Anniversary Special Issue (Spring - Summer, 1981), pp. 43-59

88. De Backer, K. and D. Flaig. The future of global value chains: Business as usual or “a new normal”? OECD Science, Technology and Industry Policy Papers, No. 41, OECD Publishing, Paris. 2017. URL: <http://dx.doi.org/10.1787/d8da8760-en>

89. Eden, L. Multinationals and Foreign Investment Policies in a Digital World. Initiative, International Centre for Trade and Sustainable Development and

World Economic Forum, Geneva. 2016. URL: <http://e15initiative.org/wp-content/uploads/2015/09/E15-Investment-Eden-FINAL-2.pdf>

90. Gauger, C., Gehres, B., Quinn, M., Schmiege, F., Xu, G. Building the Digital Car Company of the Future. Boston Consulting Group Publications. 2017. URL: www.bcg.com/publications/2017/automotive-digital-transformation-building-digital-car-company-future.aspx

91. Grazia Ietto-Gillies, 2020. «Digitalization and the Transnational Corporations,» Working Papers, Birkbeck Centre for Innovation Management Research, revised Feb 2020. URL: <https://ideas.repec.org/p/img/wpaper/45.html>

92. Godsell, David and Lel, Ugur and Miller, Darius P., Financial Protectionism, M&A Activity, and Shareholder Wealth. April 22. 2018. P. 53.

93. Kane G. C., Palmer D., Phillips A. N., Kiron D. Buckley N. Strategy, Not Technology, Drives Digital Transformation. Becoming a digitally mature enterprise. 2015. URL: <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/topics/digital-transformation/digitaltransformation-strategy-digitally-mature.html?id=gx:2el:3dc:dup1213:eng:cons:%20>

94. Hsu W. H., A. Mamun, L. C. Rose. Lead bank quality and adverse rating announcements. Studies in Economics and Finance. 2010. № 4. Vol. 27. P. 340–357.

95. Pfohl H., Yahsi B., Kurnaz T. The impact of Industry 4.0 on the supply chain: proceedings. HICLConference PROCEEDINGS. 2015. P. 31-58.

96. Total global spending on research and development (R&D) from 1996 to 2022 URL: [https://www.statista.com/statistics/1105959/total-research-and-development-spending-worldwide-ppp-sd/#:~:text=Research%20and%20development%20\(R%26D\)%20spending,billion%20U.S.%20dollars%20in%201996.](https://www.statista.com/statistics/1105959/total-research-and-development-spending-worldwide-ppp-sd/#:~:text=Research%20and%20development%20(R%26D)%20spending,billion%20U.S.%20dollars%20in%201996.)

97. Tsifrovaya ekonomika – razlichnye puti k effektivnomu primeneniyu tekhnologiy (BIM, PLM, CAD, IOT, Smart City, BIG DATA i drugie). Dobryinin A. P. et. al. International Journal of Open Information Technologies. 2016. Vol. 4, Issue 1. P. 4-11.

98. Tsifrovaya ekonomika – «umnyy sposob rabotat». Kupriyanovskiy V. P. et. al. International Journal of Open Information Technologies. 2016. Vol. 4, Issue 2. P. 26-33.
99. UNCTAD. World Investment Report 2020: Investment and the Digital Economy. URL: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2020_en.pdf
100. What is digital economy? Unicorns, transformation and the internet of things. URL: <https://www2.deloitte.com/mt/en/pages/technology/articles/mt-what-is-digital-economy.html>
101. Zekos G. Foreign direct investment in a digital economy. European Business Review Vol. 17 No. 1, 2005. Emerald Group Publishing Limited. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/f020/93feffcb7617f7b409cd8bdd30a366f27c5b.pdf>
102. 2030 Vision for Industrie 4.0. Shaping Digital Ecosystems Globlly. URL: <https://www.plattform-i40.de/PI40/Navigation/EN/Industrie40/Vision/vision.html>
103. Офіційний сайт UNCTAD. URL: <https://unctad.org/>
104. Офіційний сайт «Fortune 500». URL: <https://fortune.com/fortune500/>
105. Офіційний сайт ООН. URL: <https://www.un.org/ru/>
106. Аналітична доповідь “Зелені” інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст. Центр Разумкова. Київ. 2019. 316 с.
107. Analyzing Apple’s growth strategy: The business moves hinting at the secretive \$2T+ giant’s strategic future <https://www.cbinsights.com/research/apple-strategy-map-investments-partnerships-acquisitions/>
108. Five Types of Immersive Technologies to Innovate in Your Business URL:<https://verduscoconsulting.com/five-types-of-immersive-technologies-to-innovate-in-your-business/engineering/>
109. Biggest benefits of immersive technology for businesses URL:<https://www.information-age.com/biggest-benefits-of-immersive-technology-for-businesses-123499763/>

110. Strange, R., & Zucchella, A. 2017. Industry 4.0, global value chains and international business. *Multinational Business Review*, 25(3): 174-184
111. Banalieva, E. R., & Dhanaraj, C. 2019. Internalization theory for the digital economy. *Journal of International Business Studies*, 50(8): 1372-1387.
112. Bhatti, Waheed Akbar & Vahlne, Jan-Erik & Glowik, Mario & Larimo, Jorma Antero, 2022. "The impact of industry 4.0 on the 2017 version of the Uppsala model," *International Business Review*, Elsevier, vol. 31(4).
113. Is COVID-19 pushing us to the Fifth Industrial Revolution (Society 5.0)? Zouina Sarfraz, Azza Sarfraz, Hamza Mohammad Iftikar, Ramsha Akhund. *Pak J Med Sci*. Mar-Apr. 37(2) 2021. p. 591–594.
114. Adner, R., Puranam, P., & Zhu, F. 2019. What is different about digital strategy? From quantitative to qualitative change. *Strategy Science*, 4(4): 253-261
115. Rong, K., Kang, Z., & Williamson, P. J. Liability of ecosystem integration and internationalisation of digital firms. *Journal of International Management*, №28(4). 2022. <https://doi.org/10.17863/CAM.82423>
116. Офіційний сайт Samsung. URL: <https://www.samsung.com/global/ir/financial-information/financial-valuation-snapshot/>
117. Офіційний сайт Apple. URL: <https://www.apple.com/>
118. Офіційний сайт Global Digital 2023. URL: <https://datareportal.com/reports/digital-2023-global-overview-report>
119. Офіційний сайт European Commission. Digital Economy and Society Index (DESI) 2022. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-economy-and-society-index-desi-2022>
120. Офіційний сайт IMD. The IMD World Digital Competitiveness Ranking URL: <https://www.imd.org/research-knowledge/competitiveness/articles/the-imd-world-digital-competitiveness-ranking/>
121. Офіційний сайт Державної служби статистики. України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

122. Офіційний сайт Amazon. URL: <https://www.amazon.com/>

123. Офіційний сайт Українського соціологічного порталу. Велике дослідження ринку e-commerce в Україні. URL: <https://usp-ltd.org/velyke-doslidzhennia-rynku-e-commerce-v-ukraini/>

124. Офіційний сайт Opendatabot ТОВ «Самсунг Електронікс Україна Компані». URL: <https://opendatabot.ua/registration?product=company&redirect=/c/36048094>